

č. 12 - 2015

MESÁČNÍK O FILMOVOM DIANÍ NA SLOVENSKU

WWW.FILMSK.SK

film.sk

CENA 1 €

ROZHOVOR

► Katarína Mišíková

TÉMA

► RTVS a filmové
koprodukcie

RECENZIA

► Eva Nová ► Macbeth
► Stratení v Mníchove

FILMOVÝ KALENDÁR / FILM CALENDAR 2016

Ladislav CHUDÍK

LEGENDA
SLOVENSKEHO
FILMU
/ LEGEND
OF SLOVAK
FILM

V predaji od 16. novembra 2015 www.klapka.sk

NA ÚVOD

Koniec roka sa prudko točí okolo peňazí. Bilancuje sa, plánuje, vyúčtováva. A predvianočne nakupuje.

Decembrové *Film.sk* je tak trochu aj o peniazoch. Spájajú ho s nimi informácie o dvoch dôležitých zdrojoch financovania pre filmových producentov. Audiovizuálny fond zverejnil štruktúru podpornej činnosti na rok 2016, o nej sa dočítate v rubrike Aktuálne. No a Téma čísla je venovaná tomu, ako podporuje vznik dlhometrážnych filmov pre kiná RTVS. Je zjavné, že počet projektov, do ktorých v posledných rokoch vstúpila, rastie. Aké sú však jej pravidlá, kritériá, zámery a čo o spolupráci s televíziou hovoria nezávislí producenti?

Podporu z oboch strán – z Audiovizuálneho fondu aj RTVS – získala decembrová filmová novinka z domácej produkcie. Je ňou *Vojtech*, „veselý príbeh smutného muža“. Nakrútil ho Viktor Csudai a musel to zvládnuť s (aj na slovenské pomery) veľmi nízkym rozpočtom.

Prelínačka.

Za nami je 17. ročník MFF Bratislava. Bol v mnohom iný ako ten predošlý. A bol aj kratší, no s podstatne nižšou podporou z AVF. Ani to však nemusí zákonite znamenať, že nebol kvalitný, jeho zhodnotenie nájdete v rubrike Ohlasy.

V rozhovore hovorí filmová vedkyňa a vedúca Katedry audiovizuálnych štúdií FTF VŠMU Katarína Mišková aj o tom, že pri súčasnom stave slovenskej kinematografie ju baví o nej rozmýšľať. Vďaka filmom, ktoré na to poskytujú dostatok podnetov. A hoci to obracia pozornosť najmä k ich tvorcom, súčasne nás to vracia aj k peniazom a k Audiovizuálnemu fondu, ktorý výrazne vplýva na podobu tunajšej kinematografie.

Ostrý strih.

Za redakciu *Film.sk* vám želim príjemný december s pokojnými sviatkami.

► Daniel Bernát

▪ FOTO: Gabriela Zigová

Veronika Šikulová, spisovateľka

Mám rada film *Ela Havettu L'alie polné*. Scenár k nemu urobil môj otec Vinco Šikula na motívy knihy *Nebýva na každom vršku hostinec*. Je to jedna z mojich najmilších kníh. Parádne porozprávané, dobre napísané, smutné aj vtipné, kus starého sveta na malom priestore.

Film som videla prvýkrát v kine Mladost. Celý som ho preplakala. Všetko mi bolo dôverne známe nielen z knihy, ale aj z rozprávania, poznala som krajinu, hercov. Odvtedy som ho videla veľakrát, naposledy v Budapešti v Slovenskom inštitúte, kde som o ňom aj hovorila. O nedostatku farby, z čoho sa autorom podarilo urobiť cnosť, o kamere, o poslednom zábere, kde kamera švenkuje po krajine, o žobrákoch a tulákoch, ktorí slúžili otcovi ako predloha napísaného, o kamarátstve, ktoré pretrvalo, o nešťastí jedného filmára, o dobe, v ktorej knižka aj film vznikli, o epigónoch, ktorí na tento film brali ako osy na med, o rovnakom zmysle pre humor u otca aj Ela, o tom, ako chodili po svete s otvorenými očami a zapisovali si fóry, ktoré videli – tetku s husami, Myslíkov častovský autobus, babku s modlitebnými knižkami... Napriek tomu, že film je smutný, vlastne až tragický, je veselý od začiatku až do konca. Nehovorím o smiechu cez slzy, ale o smiechu, radosti zo života, aká sa napokon prejavila u Ela aj vo filme *Slávnosť v botanickej záhrade*.

Pre mňa ako dcéru je film aj možnosťou vidieť v oboch živého a mladého otca, čo živého a mladého, rovno otca, ktorý sa vznáša a vie letať. Vždy pri uzretí *Lalií polných*, ale aj *Slávnosti v botanickej záhrade* mám pocit, že letať vedeli všetci ich tvorcovia, dokonca to na chvíľu umožnili aj divákovi. A o to v dobrých filmoch trochu ide. ◀

□ Rozšírenú verziu článku čítajte na www.filmsk.sk.

MAJE OBĽÚBENÉ SLOVENSKE FILMY

Film.sk
Mesačník o filmovom dianí
na Slovensku (16. ročník)

Vydavateľ:

Slovenský filmový ústav

Adresa redakcie:

Film.sk / Slovenský filmový ústav

Grösslingová 32 / 811 09 Bratislava

TEL.: 02/57 10 15 25

FAX: 02/52 73 32 14

E-MAIL: film.sk@sfu.sk

Šéfredaktor:

Daniel Bernát

Redakcia:

Zuzana Sotáková

Redakčná rada: Peter Dubecký

generálny riaditeľ SFÚ

Alexandra Strelková

riaditeľka NKC – SFÚ

Marián Brázda

vedúci edičného oddelenia SFÚ

Miroslav Ulman

odborný referent Audiovizuálneho

informačného centra SFÚ

Simona Nôtová-Tušerová

tlačová tajomníčka SFÚ

Štefan Vraštiak

tajomník KFN SSN

Andrea Biskupičová

vedúca predajne Klapka.sk

Jazyková redakcia:

Jaroslav Hochel

Design & grafická úprava:

p & j

Tlač: Dolis, s. r. o.

Uzávierka čísla 12/2015:

27. 11. 2015

Snímka na titulnej strane:

Macbeth – Film Europe

Film.sk vychádza s podporou MK SR.

ISSN 1335 – 8286

Názory redakcie sa nemusia zhodovať
s názormi prispievateľov.

Akkoľvek rozmnožovanie textu, fotografií, grafov
vrátane údajov v elektronickej podobe len
s predchádzajúcim písomným súhlasom vydavateľa.
© Slovenský filmový ústav

18

- 03 **MYSLÍM SI**
- 04–08 **KALENDÁRIUM**
- 09–12 **PREMIÉRY** v kinách
- 12–13 **Správy Z FILMOVÉHO DIANIA**
- 14–15 **NOVINKY:** Vojtech podľa Viktora Csudaia
- 16 **AKTUÁLNE:** Tri herecké osobnosti v troch výstavách
- 17 **AKTUÁLNE:** Štruktúra podpornej činnosti AVF na rok 2016
- 18–21 **ROZHOVOR:** Katarína Mišíková
- 22–23 **TÉMA:** RTVS a filmové koprodukcie
- 24–25 **RECENZIA:** Stratení v Mníchove podľa Petra Zelenku
- 26–27 **RECENZIA:** Macbeth podľa Justina Kurzela
- 28–30 **RECENZIA:** Eva Nová podľa Marka Škopa
- 31 **FILMOVÉ PUBLIKÁCIE:** Juraj Herz – Autopsie (pitva režiséra)
- 32–33 **DCP NOSIČE SFÚ / DVD NOSIČE / ČO ROBIA**
- 34–35 **OHĽASY:** 17. MFF Bratislava
- 36 **OHĽASY:** 19. MFDF Jihlava
- 37 **OHĽASY:** True Štúr vo vysielaní RTVS
- 38–39 **REPORTÁŽ:** Učiteľka podľa Jana Hřebejka
- 40–41 **AKO VZNIKÁ FILM**
- 42 **Správy Z FILMOVÉHO DIANIA**
- 43 **PROFIL:** filmový historik Richard Blech
- 44 **PROFIL:** režisér Ján Lacko
- 45 **SVET SPRAVODAJSKÉHO FILMU:** Týždeň vo filme
- 46 **TIPY Mesiaca:** Kino Lumière
- 47 **VÝROČIA / Správy Z FILMOVÉHO DIANIA**
- 48 **STALO SA ZA 30 DNÍ / Klapka.sk a Kino Lumière**

14

28

Monika Mikušová,

filmová teoretička

November je pre mňa i pre mnohých iných nielen Mesiacom fotografie, MFDF Jihlava či neustále sa zmenšujúceho bratislavského festivalu, ale aj mesiacom administratívneho bilancovania grantovej činnosti, v mojom prípade momentálne venovanej problematike filmovej výchovy pre pedagógov a študentov stredných škôl. Ako ukázali aj príspevky a diskusia, ktoré odzneli na predkonferenčnom stretnutí v rámci medzinárodnej konferencie Screen Industries in East-Central Europe na pôde FTF VŠMU, jedným z najväčších problémov, na ktoré podobné iniciatívy narážajú, je – samozrejme, okrem obligátnych financií – chýbajúca celoplošne uplatniteľná koncepcia filmového vzdelávania. A tak je ešte i dnes filmová výchova na Slovensku – alebo, lepšie povedané, pokusy o ňu – roztrieštenou iniciatívou niekoľkých inštitúcií, občianskych združení či jednotlivcov, ktorí sa s väčšími či menšími úspechmi snažia na školách presadiť v záplave konkurenčných ponúk rozdielneho obsahu a zamerania.

Výber filmového vzdelávania je pritom relatívne široký, od popularizačných prednášok komerčného charakteru cez pokusy o rôzne formy neformálneho vzdelávania až po projekty sústreďujúce sa najmä na dlhodobé hľadisko prípravy stredoškolských pedagógov, vďaka ktorej by stredné školy pri zavádzaní prvkov filmovej výchovy neboli odkázané na viac či menej pasívnu účasť na externe pripravených podujatiach, ale mali by možnosť aktívne zavádzať prvky filmovej výchovy do vyučovacieho procesu v rámci interných kapacít.

Pokiaľ však naďalej nebude čas, ktorý väčšina škôl dokáže na filmovú výchovu vyčleniť, presahovať jednu-dve hodiny ročne a jeho rozšírenie nebude priamo podporované koordinovanou akciou v spolupráci s príslušnými inštitúciami, budú všetky snahy o prispôbenie vzdelávania v oblasti audiovizúlie dôležitosti, ktorú mediálny obsah zohráva v životoch súčasnej mládeže, aj naďalej príkladom nevyužitého potenciálu na zmenu. ▲

FILMOVÉ PODUJATIA NA SLOVENSKU ▶

od 10. septembra

(51 SLOVENSKÝCH MIEST – BANSKÁ BYSTRICA, BANSKÁ ŠTIAVNICA, BRATISLAVA, BREZNO, BYTČA, DUNAJSKÁ STREDA, GALANTA, HANDLOVÁ, HLOHOVEC, HUMENNÉ, KEŽMAROK, KOMÁRNO, KOŠICE, KREMNICA, LEVICE, LEVOČA, LIPTOVSKÝ MIKULÁŠ, LUČENEC, MALACKY, MARTIN, MICHALOVCE, MODRA, NÁMESTOVO, NITRA, NOVÉ MESTO NAD VÁHOM, NOVÉ ZÁMKY, PARTIZÁNSKE, PEZINOK, PIEŠTANY, POPRAD, PREŠOV, PRIEVIDZA, PÚCHOV, RIMAVSKÁ SOBOTA, SABINOV, SENICA, SEREĎ, SKALICA, SNINA, SPIŠSKÁ NOVÁ VES, STUPAVA, ŠALA, TISOVEC, TRENČÍN, TRNAVA, TRSTENÁ, TURZOVCA, VRÁBLE, ZLATÉ MORAVCE, ŽIAR NAD HRONOM, ŽILINA)

21. Projekt 100 – 2015

Najväčšia putovná prehliadka filmov na Slovensku pokračuje 21. ročníkom, v ktorom opäť ponúka desiatku výnimočných filmových diel. Počas niekoľkých mesiacov si diváci môžu pozrieť snímky *Koza* (r. I. Ostrochovský), *Aferim!* (r. R. Jude), *Klub bitkárov* (r. D. Fincher), *Fénix* (r. Ch. Petzold), *Okno do dvora* (r. A. Hitchcock), *Mladost* (r. P. Sorrentino), *Ma ma* (r. J. Medem), *Východ slnka* (r. F. W. Murnau), *Love* (r. G. Noé) a *Zbrusu Nový zákon* (r. J. Van Dormael). ▶ Viac informácií nájdete v špeciálnom vydaní *Film.sk* – Projekt 100.

▶ www.asfk.sk

1. december ▶ 17.00

(BRATISLAVA – FRANCÚZSKY INŠTITÚT)

Večer s Rolandom Barthesom

Pri príležitosti stého výročia narodenia francúzskeho esejistu, filozofa a semiológa Rolanda Barthesa pripravil Francúzsky inštitút soirée s premietaním dokumentu *Le théâtre du langage*, po ktorom bude nasledovať konferencia Od slov k obrazu. Povedie ju filozof Miroslav Marcelli a súčasťou podujatia bude aj prednes Sylvaína Machaca.

▶ <https://institutfrancais.sk>

1. – 30. december

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Európske filmové ceny 2015

V priebehu decembra ponúkne kino výber toho najlepšieho z európskej kinematografie, čo sa v priebehu tohto roka dostalo do slovenskej distribúcie. Premietat sa budú filmy, ktoré sa uchádzajú o ceny Európskej filmovej akadémie v niektorých z hlavných kategórií. Slávnostné udeľovanie cien sa uskutoční 12. decembra v Berlíne.

▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

1., 8., 15. december ▶ 18.00

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Pocta: Janusz Zaorski

Prehliadka štyroch filmov poľského filmového režiséra, scenáristu, herca a predstaviteľa kina morálneho nepokoja. Podujatie vzniklo v spolupráci s Poľským inštitútom a v rámci neho sa už v novembri premietla snímka *Matka Kráľov* (1982). V decembri sa uskutočnia projekcie Zaorského filmov *Šťastný NY* (1997), *Poľská sibiriáda* (2013) a *Návné otázky* (1981).

▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

1., 4., 5., 6., 7., 8., 10. december ▶ 20.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

JLG: Decembrový portrét mladého umelca

Pri príležitosti 85. narodenín významného predstaviteľa francúzskej a európskej kinematografie Jeana-Luca Godarda pripravilo kino cyklus, ktorý uvedie sedem filmov z raného obdobia jeho tvorby: *Na konci s dychom* (1960), *Vojačik* (1960), *Žena je žena* (1961), *Pohľadanie* (1963), *Vydatá žena* (1964), *Bláznivý Petříček* (1965) a *Alphaville* (1965).

▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

2. december ▶ 16.00

(BRATISLAVA – KINO MLADOST')

Výročie Bielika a spomienka na Turbovú

Pri príležitosti 105 rokov od narodenia herca a režiséra Paľa Bielika uvedie kino jeho herecký debut vo filme *Jánošík* (r. M. Frič) z roku 1935. Návštevníci si budú môcť pripomenúť aj herečku Sylviu Turbovú, ktorá zomrela v júli tohto roku. Premietat sa budú ukážky z filmov *Zmluva s diablom* (r. J. Zachar, 1967), *Muž, ktorý luže* (r. A. Robbe-Grillet, 1968), *Naši pred bránami* (r. L. Filan, 1970), *Kosenie Jastrabej lúky* (r. Š. Uher, 1981) a *Nahota* (r. V. Matějka, 1970). ▶ švr

2. december ▶ 20.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Vlak zvaný film

Programový cyklus uvedie akčnú drámu *Nezastaviteľný* (r. T. Scott, 2010).

▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

2., 3. december ▶ 18.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Výročia osobností: Svetozár Stračina

Nedožitých 75 rokov hudobného skladateľa Svetozára Stračinu si diváci pripomenú snímkami *Ked' zaznie ticho* (r. M. Horňák, 1966), *Veľká noc*

a *veľký deň* (r. Š. Uher, 1974) a *Jagavá púť Lhoce Šar* (r. E. Fornay, 1984).

▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

3. december ▶ 17.00

(BRATISLAVA – POĽSKÝ INŠTITÚT)

Solidarita podľa žien

Premietanie dokumentu o Poľkách v politike.

Po projekcii filmu *Marty Dzido* bude nasledovať diskusia za účasti režisérky.

▶ www.polinst.sk

3. december ▶ 17.45

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Výročia osobností: Juraj Weincziller

Pri príležitosti 20. výročia úmrtia kameramana, režiséra a horolezca Juraja Weinczillera premietne kino snímky *Fitz Roy* a *Patagónia* (oba 1984).

▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

3. december ▶ 19.45

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Tandem

Cyklus sa tentoraz zameria na tvorivú dvojicu Stanley Kubrick a kameraman John Alcott, ktorá posúvala hranice filmového rozprávania. Diváci si ich spoluprácu vychutnajú prostredníctvom snímky *Barry Lyndon* (1975).

▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

3. – 6. december

(BRATISLAVA – KINO MLADOST', VŠMU)

Aussie film Festival

Prvý ročník festivalu austrálskych filmov uvedie tituly *Posledné taxi do Darwinu* (r. J. Sims), *Papierové lastovičky* (r. R. Connolly), *Dcéra* (r. S. Stone), *Babadoo* (r. J. Kent) a *Malá smrť* (r. J. Lawson).

▶ www.aussiefilmfest.cz

4. december ▶ 18.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Výročia osobností: Ivan Krivosudský

Päť rokov uplynie v decembri od smrti slovenského herca Ivana Krivosudského, ktorého si diváci pripomenú snímkou *Lalie polné* (r. E. Havetta, 1972).

▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

4., 6., 14. december ▶ 18.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Výročia osobností: Ľudovít Kroner

Pri príležitosti 15. výročia úmrtia slovenského herca Ľudovíta Kronera kino uvedie snímky *Lalie*

polné (r. Š. Uher, 1972), *Ružové sny* (r. D. Hanák, 1976) a *Eden a potom...* (r. A. Robbe-Grillet, 1970).

▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

5., 9., 10., 16., 21., 27., 30. december ▶ 17.45, 18.00, 18.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Výročia osobností: Paľo Bielik

Pri príležitosti 105. výročia narodenia významného režiséra, scenáristu a herca Paľa Bielika sa v priebehu celého mesiaca premietne niekoľko snímok: *Jánošík* (r. M. Frič, 1935), *Paľo Bielik* (r. V. Andreášky, 1971) + *Traja svedkovia* (r. P. Bielik, 1968), *Majster kat* (r. P. Bielik, 1966), *Jánošík I* (r. P. Bielik, 1962), *Vlčie diery* (r. P. Bielik, 1948) a *Jánošík II* (r. P. Bielik, 1963).

▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

6., 20. december ▶ 16.30

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Detská filmotéka

Programový cyklus venovaný predovšetkým detským divákovi prinesie v predvianočnom čase dva obľúbené filmy: *Veselé Vianoce želajú chobotnice* (r. J. Polák, 1986) a *Nebojsa* (r. J. Matula, 1989).

▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

6., 20. december ▶ 18.00

(KOŠICE – TABAČKA KULTURFABRIK)

Profil Ladislav Kaboš

Premietanie dvoch filmov oceňovaného tvorcu – *Zmenil tvár Šanghaja* a *Farby piesku*.

▶ www.tabacka.sk

6., 9., 12., 13. december

▶ 18.00, 20.00

(BRATISLAVA – A4 – PRIESTOR SÚČASNEJ KULTÚRY)

Doc Alliance Selection

V programe Kína inak sa premietne portugalský film *Ilúzia* (r. S. Marques), nemecko-sýrska snímka *Prekliati* (r. L. Jazdži), ukrajinský film *Všetko v plameňoch* (r. O. Tečynskij, A. Solodunov, D. Stojikov), poľsko-indonézska snímka *Duchovia mora* (r. E. Kubarska) a francúzsko-egyptský film *Ja som ľud* (r. A. Roussillon). Všetky tituly budú uvedené v pôvodnom jazyku s anglickými titulkami.

▶ www.a4.sk

7. december ▶ 18.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Kratasy z archívu: Zimné športy

Monotematický cyklus prinesie pásmo krátkych dokumentárnych a reportážnych filmov na tému zimných športov. Vo výbere filmovej historičky Evy Filovej sa premietnu filmy z obdobia rokov 1955 až 1986: *Majstri zimných športov*, *Hory lyže sneh*, *Desiaty, Hokej '69*, *Sánkári*, *Akrobati na snehu* a *Biatlon*.

► www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

8. – 13. december

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

MittelCinemaFest – Stredoeurópsky festival talianskeho filmu

Trinásty ročník putovnej prehliadky prinesie to najlepšie, čo vzniklo za posledný rok v talianskej kinematografii. Návštevníci si budú môcť vybrať z jedenástich celovečerných filmov, medzi ktorými sú snímky skúsených a oceňovaných režisérov, ako Nanni Moretti (*Mia madre*), Ermanno Olmi (*A lúky opäť rozkvitnú*) či Cristina Comencini (*Latin lover*), ale aj filmy debutujúcich tvorcov. Prehliadka ponúkne aj pásmo súčasných animovaných snímok z Talianska.

► www.iibratislava.esteri.it/IIC_Bratislava,
► www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

9. december ► 20.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Vlak zvaný film

Programový cyklus uvedie animovanú drámu *Alois Nebel* (r. T. Luňák, 2011).

► www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

11. december ► 17.30

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Vlak zvaný film

V programovom cykle sa uskutoční prednáška spojená s ukázkami z vybraných filmov na tému Vlaky vo westerne. Prednášať bude estetik a filozof Peter Michalovič, jeden z autorov dvojice knihy *Rozprava o westerne*.

► www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

11., 12., 13., 14., 15., 17., 19. december ► 20.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Herec v hlavnej úlohe:

Jean-Louis Trintignant

V decembri oslávi francúzsky herec 85 rokov. Jeho herecký kumšt budú môcť diváci obdivovať v siedmich snímkach z obdobia viacerých desaťročí: *Muž a žena* (r. C. Lelouch, 1966), *Jeden večer, jeden vlak* (r. A. Delvaux, 1968), *Konformista* (r.

B. Bertolucci, 1970), *Terasa* (r. E. Scola, 1980), *Konečne nedela!* (r. F. Truffaut, 1983), *Tri farby: Červená* (r. K. Kieślowski, 1994) a *Láska* (r. M. Haneke, 2012).

► www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

12., 13., 29. december ► 18.00, 18.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Výročia osobností: Jozef Zachar

Pri príležitosti 95. výročia narodenia režiséra, scenáristu a herca Jozefa Zachara sa návštevníkom kina premietnu jeho snímky *Zodpovednosť + Psychodráma* (1959, 1964), *Rekviem za rytierov* (1970) a *Niet inej cesty* (1968).

► www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

12. – 20. december

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Vianočný filmový bazár

V Kine Lumière sa pred sviatkami uskutoční Vianočný filmový bazár, na ktorom si budú môcť návštevníci kúpiť množstvo DVD titulov a publikácií z ponuky predajne Klapka.sk so špeciálnymi vianočnými zľavami. Otvorenie vianočného bazára sa uskutoční 12. decembra, keď sa bude od 11. do 14. hodiny premietat pásmo krátkych slovenských animovaných rozprávok pre deti. O 14.00 uvedie kino jeden z najobľúbenejších vianočných filmov *Perinbaba* (1985) v režii Juraja Jakubiska. Vianočný bazár potrvá do 20. decembra, v termíne od 13. do 20. decembra bude otvorený v čase od 17.30 do 20.00.

► www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

13. – 15. december

(KOŠICE – TABAČKA KULTURFABRIK)

Festival Jeden svet

Po bratislavskej časti sa 16. ročník medzinárodného festivalu dokumentárnych filmov Jeden svet presúva do regiónov vrátane Košíc.

► www.tabacka.sk

15. december ► 20.30

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Music & Film: Sigur Rós – Inni

Štyri roky po celosvetovom úspechu filmu *Heima* (2007) vznikol ďalší dlhometrážny film so slávnou islandskou kapelou, ktorý je vizuálne jeho pravým opakom. Snímka *Inni* bola nakrútená počas dvoch vystúpení v londýnskom Alexandra Palace na záver jej celosvetového turné k piatemu albumu a predstaví skupinu v tajomnejšej a psychedelicky omamnejšej polohe. Režiroval ho Vincent

Morisset (*Miroir Noir* s Arcade Fire) a premiéru mal na MFF v Benátkach.

► www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

16. december ► 20.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Vlak zvaný film

V programovom cykle sa premietne režisérska verzia jedného z najnavštevovanejších filmov v novodobej histórii kina – *Nymfomanka I* (r. L. von Trier, 2013).

► www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

17. december ► 18.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Výročia osobností: Mária Fábryová

Pri príležitosti 115. výročia narodenia herečky Márie Fábryovej sa premietne film *Jánošík* (r. J. Siakeľ, 1921), v ktorom stvárnila postavu Aničky. Kino uvedie aj *Film o filme – Jánošík '21* (r. I. Rumanovský, 1971).

► www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

18. december ► 18.15, 20.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Double Bill

Decembrový program cyklu prinesie zábavu naservírovanú v dvoch žánrových chodoch: v komédii *Mŕtvi muži nenosia škótsku sukňu* (r. C. Reiner, 1982) a v detektívke *Hlboký spánok* (r. H. Hawks, 1946).

► www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

19. december ► 18.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Výročia osobností: Branislav Hronec

Pri príležitosti 75. narodenín hudobného skladateľa Branislava Hronca sa premietne film *Dialóg 20 40 60* (r. P. Solan, Z. Brynych, J. Skolimowski, 1968).

► www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

20. december ► 18.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Výročia osobností: Michal Ruttkay

Okrúhle 60. narodeniny oslávi v decembri režisér Michal Ruttkay, ktorého si diváci pripomenú po-viedkovým filmom *Iba deň* (r. M. Ruttkay, V. Štric, K. Hečko, 1988).

► www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

20. december ► 20.00

(BRATISLAVA – A4 – PRIESTOR SÚČASNEJ KULTÚRY)

Ženy filmu: Divosi

Cyklus uvedie snímku režisérky Patrície Ferreira o mladých ľuďoch a prekračovaní hraníc. Bude sa premietat v katalánskom jazyku s anglickými titulkami.

► www.a4.sk

20., 21., 27., 29., 30. december ► 20.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Herec v hlavnej úlohe: Michel Piccoli

V decembri oslávi francúzsky herec Michel Piccoli okrúhle 90. narodeniny. Pri tejto príležitosti uvedie kino snímky z obdobia takmer polstoročia jeho hereckej kariéry: *Denník komornej* (r. L. Buñuel, 1964), *Skrytý pôvab buržoázie* (r. L. Buñuel, 1972), *Veľká žranica* (r. M. Ferreri, 1973), *Máme pápeža!* (r. N. Moretti, 2011) a *Holy Motors* (r. L. Carax, 2012).

► www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

23. december ► 18.00

(BRATISLAVA – ARTKINO ZA ZRKADLOM)

Projekcia Perinbaba

Premietanie filmovej rozprávky Juraja Jakubiska z roku 1985. Vstup je voľný.

► www.kzp.sk

28. december ► od 18.00

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Vlak do stanice Lumière

Trojica filmov *Príchod vlaku do stanice La Ciotat* (r. L. Lumière, 1897), *Lumière & spol.* (r. rôzni, 1995) a *Hugo a jeho veľký objav* (r. M. Scorsese, 2011) uzavrie cyklus Vlak zvaný film.

► O podujatí čítajte viac na strane 13.

► www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

PODUJATIA SLOVENSKEHO FILMU V ZAHRANIČÍ ►

20. november – 10. december

30. Filmový festival Európskej únie, Ottawa (KANADA)

Slovensko bude na festivale zastupovať film *Rukojemník* (r. J. Nvota).

► www.cfi-icf.ca

26. november – 2. december,
4. – 7. december,
9. – 10. december

Festival on Wheels, Ankara, Bursa, Kastamonu (TURECKO)

Premiétanie snímky *Koza* (r. I. Ostrochovský).

► www.ankarasinemadernegi.org

27. november – 1. december

14. Medzinárodný festival debutov a študentských filmov, Petrohrad (RUSKO)

Festival uvedie v súťaži film *Fongopolis* (r. J. Kožuch).

► www.festival-nachalo.ru

27. november – 4. december

56. Festival dei Popoli, Florencia (TALIANSKO)

Medzinárodný festival dokumentárnych filmov uvedie aj slovenský titul *Čakáreň* (r. P. Korec).

► www.festivaldeipopoli.org

27. november – 9. december

18. Filmový festival Európskej únie, Vancouver (KANADA)

Na festivale bude Slovensko zastupovať film *Rukojemník* (r. J. Nvota).

► www.thecinematheque.ca

29. november – 6. december

33. medzinárodný filmový festival pre mladých divákov Ale Kino!, Poznaň (POLSKO)

Premiétanie filmov *Rukojemník* (r. J. Nvota) a *Fair Play* (r. A. Sedláčková).

► www.alekino.com

30. november – 4. december

Filmový trh Ventana Sur, Buenos Aires (ARGENTÍNA)

Na latinskoamerickom filmovom trhu sa bude prezentovať snímka *Eva Nová* (r. M. Škop).

► www.ventanasur.com.ar

30. november – 6. december

16. MFF Tbilisi (GRUZÍNSKO)

Uvedenie filmu *Koza* (r. I. Ostrochovský).

► www.tbilisifilmfestival.ge

1. – 18. december

13. MUMIA International Underground Animated Short Films, Belo Horizonte (BRAZÍLIA)

Na festivale sa zúčastní film *Fongopolis* (r. J. Kožuch).

► <http://mumiainternational.blogspot.com.br>

1. – 20. december

28. AFI prehliadka filmov Európskej únie, Washington (USA)

Na podujatí Amerického filmového inštitútu (AFI) sa zo Slovenska premiétne snímka *Eva Nová* (r. M. Škop).

► www.afi.com/silver/eushowcase

3. – 6. december

PAF – Prehliadka animovaného filmu, Olomouc (ČESKO)

Projekcia filmu *Fongopolis* (r. J. Kožuch).

► www.pifpaf.cz

4. december

Slovensko-české krajanské stretnutie, Rím (TALIANSKO)

Premiétanie filmu *Koza* (r. I. Ostrochovský).

10. – 14. december

Medzinárodný festival horských filmov, Káthmandu (NEPÁL)

Uvedenie filmu *Žiť pre vášeň* (r. P. Barabáš).

► <http://kimff.org>

12. – 19. december

Festival európskych filmov Les Arcs (FRANCÚZSKO)

V súťaži sa predstaví koprodukčná snímka *Rodinný film* (r. O. Omerzu) a v sekcii Coproduction vil-lage bude uvedený projekt *Power* (r. M. Prikler).

► <http://lesarcs-filmfest.com>

16. december ► 19.30

Frames of Mind, Vancouver (KANADA)

V sérii projekcií filmov o mentálnom zdraví sa premiétne aj *Eva Nová* (r. M. Škop).

► www.thecinematheque.ca

(REDAKCIA NEZODPOVEDÁ ZA ZMENY V PROGRAME PODUJATÍ!)

► **Zuzana Sotáková**

PREMIÉRY

PREMIÉRA: 19. 11. 2015

Aldabra. Bol raz jeden ostrov

(Aldabra. Byl jednou jeden ostrov, Česko, 2014) DCP 2D + 3D, 73 min., MP, SLOVENSKÝ DABING, RODINNÝ

REŽIA: Steve Lichtag

V SLOVENSKOM ZNENÍ: Maroš Kramár

DISTRIBÚTOR: Continental film

Film ponúka unikátne príbehy podivuhodných živočíchov, ktoré obývajú ostrov Aldabra, vzdialený viac než 1 000 kilometrov od hlavného seychelského ostrova Mahé. Aldabra je jedno z mála miest na Zemi, ktoré ostávajú po stáročia prakticky nedotknuté civilizáciou.

PREMIÉRA: 10. 12. 2015

Assasin

(Nie yin niang, Taiwan/Čína/Hongkong/Francúzsko, 2015) DCP 2D + blu-ray + DVD, 105 min., MN 15, ČESKÉ TITULKY, HISTORICKÁ DRÁMA

REŽIA: Hsiao-hsien Hou HRAJÚ: Shu Qi,

Chang Chen, Zhou Yun, Satoshi Tsumabuki, Ethan Ruan DISTRIBÚTOR: Film Europe

Hrdinkou filmovej básne vsadenej do Číny 9. storočia je profesionálna vrahyňa, ktorá po tom, čo zlyhá vo svojej úlohe, dostáva od svojej panej rozkaz zabiť muža, ktorému bola kedysi prisľúbená – svojho bratranca. Film získal cenu za najlepšiu réžiu na MFF Cannes.

PREMIÉRA: 31. 12. 2015

Bod zlomu

(The Point Break, USA, 2015) DCP 2D + 3D, 115 min., MP 12, ČESKÉ TITULKY, AKČNÝ/KRIMI

REŽIA: Ericson Core HRAJÚ: Luke Bracey, Teresa Palmer, Ray Winstone, Édgar Ramírez, Delroy Lindo, Tobias Santelmann

DISTRIBÚTOR: Bontonfilm

Mladý agent FBI sa v utajení infiltruje do zlodejského gangu, ktorého členovia obľubujú extrémne športy. Jediný zákon, ktorý sú ochotní rešpektovať, je zemská gravitácia. Inak vykonávajú ďaleko za hranicami bežných obmedzení nevidané a veľmi prepracované zločiny.

PREMIÉRA: 10. 12. 2015

Izba

(Room, Írsko, 2015) DCP 2D, 118 min., MP 12, ČESKÉ TITULKY, DRÁMA

REŽIA: Lenny Abrahamson HRAJÚ: Brie Larson, Joan Allen, William H. Macy, Megan Park, Jacob Tremblay, Amanda Brugel, Sean Bridgers, Cas Anvar DISTRIBÚTOR: Continental film

Pre päťročného Jacka a jeho mamu Joy je izba so štyrmi stenami celým svetom. Trávia v nej každú chvíľu, čítajú si spolu, učia sa a hrajú. Pre Jacka je to domov, pre Joy väzenie, v ktorom ich už roky drží starý Nick. Napokon sa im však podarí ujsť. A obaja sa musia naučiť žiť v skutočnom svete.

PREMIÉRA: 31. 12. 2015

Kikiriki a pár vajec

(Un gallo con muchos huevos, Mexiko, 2015) DCP 2D, 98 min., MP, SLOVENSKÝ DABING, ANIMOVANÝ

REŽIA: Gabriel Riva Palacio Alatrister Roman Pomajbo, Petra Polnišová

DISTRIBÚTOR: Continental film

Animovaný príbeh mladého kohúta, ktorý sa musí postaviť proti tomu najlepšiemu bojovníkovi z ríše opeprencov, aby zachránil farmu.

PREMIÉRA: 24. 12. 2015

Králi hôr

(Wie Brüder im Wind, Rakúsko, 2015) DCP 2D, 90 min., MP 12, ČESKÝ DABING, DRÁMA

REŽIA: Gerardo Olivares, Otmar Penker HRAJÚ: Jean Reno, Tobias Moretti, Manuel Camacho

DISTRIBÚTOR: Magic Box Slovakia

Mladého orla vytlačí jeho starší a silnejší brat z hniezda a odsúdia ho na smrť. Zasiahne však osud a orle mláďa nájde chlapec Lucas, ktorému chýba láska a teplo domova.

PREMIÉRA: 10. 12. 2015

Krampus: Chod' do čerta

(*Krampus*, USA, 2015) DCP 2D, 96 min., MP 12, ČESKÉ TITULKY, HOROR/KOMÉDIA

RÉŽIA: Michael Dougherty **HRAJÚ:** Adam Scott, Toni Collette, Allison Tolman, David Koechner, Conchata Ferrell, Emjay Anthony, Stefania Owen
DISTRIBÚTOR: Barracuda Movie

Vianočná hororová komédia o rodine, ktorá tak neznášala Vianoce, až prebudila temného démona, ktorý premenil sviatky pokoja a mieru na pekelnú jazdu.

PREMIÉRA: 3. 12. 2015

Malý princ

(*The Little Prince*, Francúzsko/Taliansko, 2015) DCP 2D + 3D, 108 min., MP, SLOVENSKÝ DABING, ANIMOVANÝ

RÉŽIA: Mark Osborne
V SLOVENSKOM ZNENÍ: Kamila Magálová, Monika Hilmerová, Ivan Romančík, Boris Farkaš, Richard Labuda, Bianca Bucková, Matej Landl, Roman Pomajbo, Martin Kaprálik, Petra Vajdová, Marek Fašiang, René Jankovič, Juraj Predmerský
DISTRIBÚTOR: Magic Box Slovakia

Malé dievčatko, ktoré ambiciózna mama od detstva pripravuje na seriózný a dospelý svet, spoznáva excentrického a dobrosrdečného suseda letca. Ten svojej novej priateľke predstaví doteraz nepoznaný svet, plný fantázie.

PREMIÉRA: január 2016

Milenci tých druhých

(*Sleeping with Other People*, USA, 2015) DCP 2D, 101 min., MN 15, ČESKÉ TITULKY, KOMÉDIA

RÉŽIA: Lesley Headland **HRAJÚ:** Alison Brie, Natasha Lyonne, Adam Scott, Amanda Peet
DISTRIBÚTOR: Barracuda Movie

Jednej bláznivej noci na internáte prežijú Jake a Lainey prvú sexuálnu sčúsenosť. Keď na seba natrafia o 12 rokov neskôr, uvedomia si, že obaja mali vo svojich vzťahoch problémy s vernosťou. A tak spolu napriek silnej vzájomnej príťažlivosti uzavrujú dohodu o výhradne platonickom priateľstve.

PREMIÉRA: 3. 12. 2015

Perleťový gombík

(*El botón de nácar*, Čile/Francúzsko/Španielsko, 2014) DCP 2D + blu-ray + DVD, 82 min., MN 15, ČESKÉ TITULKY, DOKUMENT/FILMOVÁ ESEJ

RÉŽIA: Patricio Guzmán
DISTRIBÚTOR: Film Europe

Dokumentárna esej o histórii krajiny, nazeranej cez fenomén vody. Útržky spomienok, strhujúce scenérie a vizionárske pohľady do hlbín kozmu podfarbuje autorov emotívny komentár. Film získal Strieborného medveďa za scenár na Berlinali 2015.

PREMIÉRA: 3. 12. 2015

Slow West

(*Slow West*, Veľká Británia/Nový Zéland, 2015) DCP 2D + MP4, 84 min., MN 15, ČESKÉ TITULKY, WESTERNOVÁ ROAD MOVIE

RÉŽIA: John Maclean **HRAJÚ:** Kodi Smit-McPhee, Michael Fassbender, Ben Mendelsohn, Caren Pistorius, Tawanda Manyimo, Brooke Williams, Jeffrey Thomas
DISTRIBÚTOR: ASFK

Šestnásťročný Jay prišiel zo Škótska do amerického Colorada 19. storočia, aby pátral po žene, ktorú miluje. Spoločnosť mu robí nájomný zabijak, ktorý súhlasil, že ho za peniaze na ceste ochráni. Divoký západ však nie je miesto, kde by veci išli podľa plánu. Film získal Veľkú cenu poroty na festivale Sundance.

PREMIÉRA: 10. 12. 2015

Snehová kráľovná 2

(*Snežnaja koroleva 2*, Rusko, 2014) DCP 2D + 3D, 78 min., MP, SLOVENSKÝ DABING, ROZPRÁVKA/RODINNÝ

RÉŽIA: Alexej Cícilin
V SLOVENSKOM ZNENÍ: Táňa Pauhofová, Jana Valocká, Gabriela Dzuríková, Boris Farkaš, Peter Sklár **DISTRIBÚTOR:** Itafilm

Gerde sa s pomocou škriatka Orma podarilo poraziť Snehovú kráľovnú a vyslobodiť brata Kaya. Ostatným škriatkom sa zapáči sloboda, ktorú dovtedy nepoznali, a Orm sa stáva ich hrdinom a vzorom. Z ľadu a zo snehu však povstanú nové temné sily, ktorým dokáže čeliť len po boku svojich verných priateľov.

PREMIÉRA: 3. 12. 2015

Most špiónov

(*Bridge of Spies*, USA, 2015) DCP 2D, 141 min., MP 12, ČESKÉ TITULKY, TRILER/DRÁMA
RÉŽIA: Steven Spielberg **HRAJÚ:** Tom Hanks, Mark Rylance, Scott Shepherd, Amy Ryan, Sebastian Koch, Alan Alda, Austin Stowell
DISTRIBÚTOR: Barracuda Movie

Triler pod režisérskou taktovkou Stevena Spielberga hovorí o radovom právnikovi z Brooklynu Jamesovi Donovanovi, ktorý sa ocitne uprostred studenej vojny, keď ho CIA vyšle na takmer nesplniteľnú misiu. Má vyrokovať prúpenie zajatého amerického pilota, ktorého zostrelili nad Sovietskym zväzom.

PREMIÉRA: 24. 12. 2015

Padesátka

(*Padesátka*, Česko, 2015) DCP 2D, 94 min., MP 12, KOMÉDIA
RÉŽIA: Vojta Kotecký **HRAJÚ:** Jakub Prachař, Ondřej Pavelka, Marek Taclík, Vilma Cibulková, Tereza Voříšková, Oldřich Kaiser, Jiří Schmitzer, Hana Vágnerová, Jaromír Dulava, Kryštof Hádek, Matěj Ruppert, Vojta Kotecký, Jiří Mádľ
DISTRIBÚTOR: Bontonfilm

Komédia podľa scenára Petra Kolečka zavedie divákov na zimné hory. Jej dej sa točí okolo ľudí zo zasnežených hrebeňov, bežkárskych pretekov Trojkráľová päťdesiatka a muža, ktorý sa rozhodol spoznať svojho otca.

PREMIÉRA: 31. 12. 2015

Perfektný deň

(*A Perfect Day*, Španielsko, 2015) DCP 2D, 105 min., MP 12, SLOVENSKÉ TITULKY, DRÁMA
RÉŽIA: Fernando León de Aranoa

HRAJÚ: Benicio Del Toro, Tim Robbins, Olga Kurylenko, Mélanie Thierry, Fedja Stukan
DISTRIBÚTOR: Barracuda Movie

Skupina humanitárnych pracovníkov pomáha pri riešení krízy vo vojnovnej zóne. Sophie je v skupine nováčik a chce spasiť svet, Mambrú už všetko videl a chce ísť domov, Káta chcela kedysi získať Mambrúa, Damir chce, aby sa vojna už konečne skončila, a B ani nevie, čo vlastne chce.

PREMIÉRA: 17. 12. 2015

Star Wars: Sila sa prebúda

(*Star Wars: Episode VII – The Force Awakens*, USA, 2015) DCP 2D + 3D, IMAX, MP 12, SLOVENSKÝ DABING/SLOVENSKÉ TITULKY, SCI-FI/DOBRODRUŽNÝ/AKČNÝ

RÉŽIA: J. J. Abrams **HRAJÚ:** Harrison Ford, Carrie Fisher, Mark Hamill, Anthony Daniels, Adam Driver, John Boyega, Oscar Isaac, Andy Serkis, Domhnall Gleeson, Max von Sydow
DISTRIBÚTOR: Saturn Entertainment

Na plátna kín sa vracia legendárna filmová značka. Lucasfilm a vizionársky režisér J. J. Abrams spojili sily, aby fanúšikov *Hviezdnych vojen* opäť preniesli do vzdialenej galaxie.

PREMIÉRA: 3. 12. 2015

V srdci mora

(*In the Heart of the Sea*, USA, 2015) DCP 2D + 3D + IMAX 3D, 121 min., MP 12, SLOVENSKÉ TITULKY, DRÁMA
RÉŽIA: Ron Howard **HRAJÚ:** Chris Hemsworth, Cillian Murphy, Ben Whishaw, Brendan Gleeson
DISTRIBÚTOR: Continental film

V zime roku 1820 napadlo veľrybársku loď z Nového Anglicka čosi neuveriteľné – veľryba mamutích rozmerov s obrovskou vytrvalosťou a takmer ľudskou túžbou po odplate. Toto skutočné námorné nešťastie inšpirovalo Hermana Melvilla k napísaniu známeho románu *Biela veľryba*.

PREMIÉRA: 3. 12. 2015

Vánoční Kameňák

(*Vánoční Kameňák*, Česko, 2015) DCP 2D + DVD, 80 min., MP 12, KOMÉDIA

RÉŽIA: F. A. Brabec **HRAJÚ:** Václav Vydra, Dana Morávková, Martin Dejdar, Alice Bendová, Hanka Čížková, Vincent Navrátil, Jaroslav Blažek, Kristína Hrušínská, Václav Upír Krejčí, David Gránský **DISTRIBÚTOR:** Saturn Entertainment

Starosta mesta Kameňákov Pepan sa so svojím spolupracovníkom rozhodne postaví na hore Říp skokanský mostík. Preto idú za prezidentom republiky, ktorý sa však nezaujímá ani tak o svoj úrad, ako o alkohol.

PREMIÉRA: 17. 12. 2015

Vojtech

(Vojtech, Slovensko, 2015) DCP 2D, 90 min., MN 15, KOMÉDIA/DRÁMA

RÉŽIA: Viktor Csudai **HRAJÚ:** Matej Landl, Marián Miezga, Zuzana Šebová, Lucia Vráblicová, Zuzana Mauréry, Štefan Martinovič, Eva Sakalová, Maja Velišicová, Gabika Marcinková, Peter Sklár, Diana Möröová, Svätopluk Malachovský **DISTRIBÚTOR:** Continental film

Štyridsiatnik Vojtech prechádza krízou stredného veku. Je to nemotorný, obyčajný človek z davu, ktorého si okoloídúci nevidia a kolegovia si z neho strieľajú. Prišiel o ženu a s jej stratou sa vyrovnáva veľmi ťažko. Útechou mu je spoločnosť frajerského suseda Laca s jeho instantrnými návodmi na život.
► O filme čítajte viac na stranách 14 – 15.

PREMIÉRA: 24. 12. 2015

Zabiak Ribit

(Ribbit, Malajzia, 2014) DCP 2D, 88 min., MP, SLOVENSKÝ DABING, ANIMOVANÝ

RÉŽIA: Chuck Powers
V SLOVENSKOM ZNENÍ: Juraj Kemka, Lucia Hurajová, Zoro Laurinc, René Jankovič, Gabriela Dzuríková, Štefan Skrúcaný, Roman Pomajbo, Petra Polnišová
DISTRIBÚTOR: Continental film

Ribit je žabiak s vážnou krízou identity. Na rozdiel od ostatných žiab neznáša poskakovanie a má silný odpor k vode. A preto sa cíti úplne stratený. Keďže musí nájsť nový zmysel života, vydáva sa s najlepším priateľom, lietajúcou veвериčkou, na cestu za svojím pravým miestom na svete.

► Zuzana Sotáková a Miro Ulman

VŠMU pozýva do nového kina Klap

Koncom novembra sa začala písať história kina Klap, ktoré zriadila a prevádzkuje Filmová a televízna fakulta VŠMU v spolupráci so Slovenským filmovým ústavom a s partnermi. Kino, ktoré sídli v budove FTF VŠMU na Svoradovej 2 v Bratislave a nadväzuje na tradíciu FK 35 mm, bude premiatť každý štvrtok a sobotu počas akademického roka. Divákom ponúkne slovenské a zahraničné krátke i dlhometrážne filmy, ktoré nenájdu v bežných kinách. Do programu budú zaradené aj študentské snímky (každý prvý štvrtok v mesiaci), predstavenia budú doplnené lektorskými úvodmi študentov FTF VŠMU či diskusiami so slovenskými tvorcami. „Pri tvorbe programu ťažíme najmä z postavenia VŠMU a z bohatých medzinárodných kontaktov fakulty. K dispozícii tak pravidelne máme veľké množstvo nesmierne rôznorodých a zaujímavých krátkych filmov z partnerských škôl po celom svete. Mnohé z nich získali ocenenia na najprestížnejších medzinárodných festivaloch. Samozrejme, nebude chýbať ani najkvalitnejšia slovenská študentská tvorba,“ uviedol hlavný programový dramaturg kina Michal Tallo. Organizáciu a programovú dramaturgiu zabezpečujú študenti fakulty pod vedením dekana Ondreja Šulaja, vedúcej katedry audiovizuálnych štúdií Kataríny Mišíkovej a vedúceho katedry produkcie a distribúcie Jána Opartyho.

Slávnostné otvorenie kina Klap sa uskutočnilo 26. novembra projekciou slovenského filmu Čistič s jeho režisérom Petrom Bebjakom a predstaviteľom hlavnej úlohy Noëlom Czuczorom. Decembrový program prinesie blok krátkych filmov venovaných vzťahom medzi rodičmi a deťmi (3. 12.), snímku *Sladký čas Kalimagdory* (5. 12.) v réžii Leopolda Laholu, ďalej film Romana Polanského *Carnage* (10. 12.), výber z krátkometrážnej tvorby Dušana Trančíka (12. 12.) a špeciálnu zostavu domácich a zahraničných krátkych filmov na tému Vianoc a zimy (17. 12.).

► ZS

Kino Lumière (ŠPITÁLSKA UL. 4., BRATISLAVA) bude počas vianočných sviatkov a na prelome rokov pre verejnosť zatvorené. Premiatť nebude v nasledovných dňoch:

22. – 26. 12. 2015 / 31. 12. 2015 / 1. 1. 2016

Program Kina Lumière nájdete na stránke
www.aic.sk/kinolumiere.

Vlak do stanice Lumière

V bratislavskom Kine Lumière sa pri príležitosti 120. výročia prvej verejnej platenej projekcie prostredníctvom lumièrovského kinematografu uskutoční 28. decembra špeciálny večer Vlak do stanice Lumière, ktorým sa uzavrie celoročný cyklus Vlak zvaný film.

Dátum 28. december 1895 je pre mnohé minulé aj súčasné rozprávania o dejinách kinematografie zásadný a magický. Mnohí historici datujú počiatok kinematografie práve týmto dňom. Prečo? Možný je nasledujúci výklad. V Indickom salóne v Grand Café na Boulevard des Capucines v Paríži bol širokej verejnosti predstavený vynález bratov Louisa a Augusta Lumièrovcov nazvaný kinematograf. Išlo o prvú projekciu krátkych filmov, šotov nakrútených pomocou lumièrovského aparátu, určenú pre laické publikum ochotné zaplatiť vstupné. Tieto kľúčové aspekty umocnili dojem, že práve v tom okamihu sa zrodil nový druh umenia – kinematografia. Hoci nedávnymi historickými výskumami sa preukázalo, že takto prezentované rozprávania má zopár faktických trhlín a je (aspoň čiastočne) nepresné, tento dátum má mimoriadnu symbolickú, priam až mytickú hodnotu.

Presne 120 rokov od projekcie v Grand Café uvedie Kino Lumière trojicu filmov, ktoré sa nejakým spôsobom vzťahujú k tomuto výročiu. Ako prvý sa premietne zdigitalizovaný *Príchod vlaku do stanice La Ciotat*, jeden z filmových šotov Louisa Lumièra. Až najnovšími výskumami sa preukázalo, že tento šot nebol uvedený v Grand Café 28. decembra 1895 (ako sa dlho tradovalo), ale vznikol až v roku 1897. Napriek tomu sme sa rozhodli zaradiť ho do programu, keďže ide zrejme o najznámejší šot s vlakovým motívom, ktorý vznikol v produkcii spoločnosti bratov Lumièrovcov. Dokumentárny film *Lumière & spol.* vznikol pri príležitosti 100. výročia lumièrovského aparátu v roku 1995. Poprední svetoví režiséri (Peter Greenaway, Abbas Kiarostami, Andrej Končalovskij, Wim Wenders, Michael Haneke a mnohí ďalší) dostali možnosť nakrútiť historickým prístrojom krátke šoty a tie tvoria druhý uvádzaný film. Na záver špeciálneho večera premietne Kino Lumière hraný film režiséra Martina Scorseseho *Hugo a jeho veľký*

objav. Jednou z jeho hlavných postáv je iný priekopník raného obdobia kinematografie – Georges Méliès, no vo filme dôjde aj na Lumièrov šot s motívom príchodu vlaku na stanicu.

► Michal Michalovič
(kurátor cyklu Vlak zvaný film)

Rozdali kameramanské ceny

Martin Žiaran získal za obrazové stvárnenie filmu *Čistič* (r. P. Bebjak) hlavnú cenu Kamera 2015 na slávnostnom udeľovaní ocenení Asociácie slovenských kameramanov, ktoré sa uskutočnilo 25. novembra v bratislavskom Kine Lumière. V kategórii hraná filmová tvorba udelila porota na čele s Jánom Ďurišom aj zvláštnu cenu Martinovi Kolářovi, kameramanovi snímky *Koza*. Ocenenie v kategórii dokumentárny a krátky hraný film patrí Jánovi Melišovi za kameru v dokumente *Čakáreň* a porota aj v tomto prípade rozhodla o zvláštnej cene, ktorú získali Mário Ondriš, Ivo Miko a Jaro Vaľko za film *Comeback*. V oblasti hraných televíznych filmov a seriálov uspel Peter Kelíšek, ktorý stál za kamerou seriálu *Tajné životy*. Porota posudzovala ešte dve kategórie – cenu za najlepší študentský film udelila kameramanovi Martinovi Chlpíkovi za titul *Chronos* a víťazom v oblasti audiovizuálnej reklamy a videoklipov je Dušan Husár (*Zlatý Bažant/Epicentre*). Počas slávnostného večera Kamera 2015 vyhlásili aj držiteľa ceny za celoživotné dielo, ktorým sa stal kameraman Vladimír Ješina. Spolupracoval s režisérmi ako Peter Solan (napríklad *Muž, ktorý sa nevrátil*), Stanislav Barabáš (*Pieseň o sivom holubovi*), Jozef Zachar (*Zmluva s diablom*), Otakar Krivánek (*Otec ma zderie tak, či tak...*). Stál aj po boku Paľa Bielika, s ktorým nakrútil *Jánošíka*, *Majstra kata* či *Troch svedkov*, neskôr si pochvaľoval spoluprácu s Dušanom Rapošom. Z filmov, pri ktorých stál za kamerou, označil za svoj najobľúbenejší práve Rapošovu *Fontánu pre Zuzanu*. Kino Lumière ju pri príležitosti tohto ocenenia aj premietlo.

► dan

Csudaiov pokus o komédiu

► Marcel Šedo (poslucháč audiovizuálnych štúdií na FTF VŠMU)

Najnovší film režiséra Viktora Csudaia *Vojtech* je komédiou s pomerne trpkým nádychom. Ústrednej postave snímky, štyridsiatnikovi Vojtechovi, sa začína rúcať jeho pokojný a stabilný život. Príčin je veľa – opustila ho manželka, stratil prácu a čelí nastupujúcej kríze stredného veku. V hlavnej úlohe Csudaiovoho filmu účinkuje Matej Landl.

Vojtech nie je vo svojom trápení sám, spoločnosť mu robí jeho sused a kamarát Laco, hulvátsky mačo. S jeho pomocou sa Vojtech pokúsi postaviť na nohy, nájsť si novú priateľku, získať späť stratenú dôstojnosť a uchmatnúť si aspoň kúsok šťastia. Nič však, prirodzene, nie je také jednoduché. V snahe nájsť si partnerku mu napokon Laco veľmi nepomáha a Vojtechovu finančnú situáciu najlepšie vystihuje každodenná bageta z čerpacej stanice.

Viktor Csudai nadväzuje na svoje dva predchádzajúce filmy *Ružový panter* a *Veľký rešpekt*, v ktorých takisto zobrazil život smutno-smiešnych a na okraj spoločnosti odstrčených postáv. No zatiaľ čo v nich boli jeho postavy mladšie, vo svojej novinke sa venuje štyridsiatnikovi v kríze stredného veku. Keďže

hrdinovia filmov akoby kontinuálne odrzkadľovali režisérov vek, núka sa otázka, nakoľko sú ovplyvnení jeho životom. „*Snažím sa predovšetkým hovoriť o tom, čo poznám. Vychádzam teda zo svojho života, hoci samotné situácie, ktoré sa na plátne udejú, sú, samozrejme, fikcia. Vojtech je postava, ktorá stelesňuje všetkých nás, čo sme vyrastali za socializmu. Dnešná doba je diametrálne odlišná a Vojtech na ňu nie je dostatočne pripravený,*“ hovorí Csudai.

Žáner komédie nie je na Slovensku v posledných rokoch kvalitne zastúpený, a teda ani divácky úspešný. *Vojtech* by podľa slov režiséra mohol priniesť do tunajšieho humoru niečo nové. „*Vo Vojtechovi využívame situačnú i slovnú komiku, avšak humor*

vyplýva predovšetkým z bežných životných situácií a konfrontácie Vojtechovho charakteru s okolím,“ povedal režisér počas našej letnej návštevy na nakrúcaní filmu. A jeho slová potvrdzuje aj opis projektu, kde sa uvádza, že jeho cieľom je „*pobaviť publikum stredného veku, ktoré mnohé situácie dokáže konfrontovať so svojou vlastnou skúsenosťou*“. Ako sa v ňom ďalej píše, film je určený aj „*pre ľudí, ktorí majú radi nezávislejšie snímky natočené s nízkym rozpočtom. V dnešnej dobe sa mainstreamová tvorba zameriava na mladšieho diváka, ktorý predstavuje väčšinu návštevníka multiplexov. Film Vojtech by mal poskytnúť zadosťučinenie aj o niečo starším divákom, ktorí si radi oddýchnu v šere kina pri ľahšom žánri, ktorý sa však nevymyká realite, a tak vyplniť diery na filmovom trhu.*“

V tejto súvislosti je azda zaujímavé aj to, že samotný Viktor Csudai nakrútil svoj posledný a zároveň jediný celovečerný film ešte v roku 2008. Medzitým sa venoval predovšetkým réžii televíznych seriálov. „*Podmienky na nakrúcanie filmov boli v tom čase katastrofálne. Absolútne chýbali peniaze a zrealizovať film išlo len s nadľudským úsilím a s vidinou nulového zárobku. Prišla rodina a ja som sa musel rozhodnúť – rozhodol som sa pre prácu v televízii, ktorá prinášala peniaze, takže toto rozhodnutie bolo čisto pragmatické. V súčasnosti som*

dostal vďaka Audiovizuálnemu fondu možnosť nakrútiť aspoň nízkorozpočtovú komédiu,“ ozrejmil režisér.

Hodnotiaci členovia Audiovizuálneho fondu oceňovali na projekte práve jeho spätosť so súčasnou slovenskou realitou. Napríklad Peter Krištúfek sa pri jeho hodnotení vyjadril, že má v sebe „*ľudský pach, istú drsnosť a originalitu. Dobrým ťahom je aj využitie známych tvárí – režisér by si však mal dať pozor, aby sa do výsledku neprenieslo priveľa seriálových hereckých zlozvykov*“. Prirodzenosť vo filmovom projekte vyzdvihoval aj Peter Nágel: „*Tragikomický príbeh, ktorý trpkým a situačným humorom zobrazuje krízu stredného veku v podobe nízkorozpočtového filmu. Smutno-smiešna story nepriebojného Vojtecha, ktorý možno žije v našom susedstve, pôsobí prirodzene, ľudsky a netlačí na prvú signálnu sústavu humorom za každú cenu. Komické situácie vyplývajú skôr z nedorozumení, omylov, ľudských slabostí a banalít. Ťaživá téma životného outsidera je rozprávaná so sympatickým nadhľadom a porozumením*.“ Samozrejme, tieto posudky sa nevzťahujú na hotový film. Ako teda pôsobí Csudaiova komédia *Vojtech* na plátne, môžu diváci posúdiť od 17. decembra. ▲

Vojtech (r. Viktor Csudai, Slovensko, 2015)

• CELKOVÝ ROZPOČET FILMU: 180 000 eur s DPH (podpora AVF: 100 000 eur bez DPH, podpora RTVS: v čase uzávierky Film.sk bola 24 000 eur s DPH)
• POČET KÓPIÍ, V KTORÝCH SA FILM BUDE DISTRIBUOVAŤ V SLOVENSKÝCH KINÁCH: 15 DCP nosičov

Režisér Viktor Csudai pri nakrúcaní. • FOTO: Cultfilm

Tri herecké osobnosti v troch výstavách

► Karol Mišovic (teatrológ)

Kedysi ich poznal každý, dnes po nich ostalo niekoľko fotografií, filmov a inscenácií. Fragmentov, ktoré len ťažko dokážu jednotne charakterizovať ich celkovú osobitosť. Aj preto pripravil Divadelný ústav s partnerskými inštitúciami na jeseň 2015 tri výstavy venované nedožitým výročiam významných slovenských hercov – Eleny Zvaríkovej Pappovej (1935 – 1974), Evy Polákovovej (1935 – 1973) a Ivana Mistríka (1935 – 1982).

Všetci traja v sebe niesli veľké ľudské i umelecké osudy, ale z rôznych príčin sa ani jeden z nich nedožil vysokého veku. Na Ivana Mistríka, ktorý by tento rok oslávil osemdesiatku, môžu diváci spomínať od 18. novembra v novej budove SND. Výstava Dve balady o Ivanovi M. potrvá až do konca januára 2016 a vznikla v spolupráci so Slovenským filmovým ústavom, ktorý je zároveň koproducentom nového TV dokumentu o Mistríkovi v réžii Petra Kerekesa. Vernisáže výstav o menovaných hercových rovesníkach sa uskutočnili už na začiatku novembra.

Mladá Bratislavčanka Elena Zvaríková Pappová strávil najlepšie tvorivé roky v martinskom Divadle SNP, odkiaľ stíhala aj napriek obrovskej vyťaženosti pravidelne cestovať do hlavného mesta natáčať filmové a televízne projekty. Podobne ako na javisku aj pred kamerou stvárňovala ženy temperamentné a živelné, často i s pochybnou povestou. Nebola totiž tuctový typ, vďaka postave „krv a mlieko“ a výrazovej razancii dokázala prirodzene stvárňovať postavy femme fatale, poznačené minulosťou a prenasledované prítomnosťou. Spočiatku sa jej, pravdaže, nevyhli nevinné dievčenské typy, ako Rózka v *Poslednej bosorky* (1956). No v nasledujúcom desaťročí to už boli postavy rozporuplné, citmi zmätené, ako aj osudmi iných manipulujúce. Príkladom môžu byť jej kreácie v *Obchode na korze* (1965), vo filme *Pán si neželal nič* (1970) a najmä v *Géniovi* (1969), kde

oproti predošlým úlohám presvedčivo stvárnila postavu submisívnu. Výstava o jej umeleckej tvorbe je inštalovaná v Slovenskom komornom divadle Martin do konca roku 2015.

Eva Poláková sa k filmovej tvorbe dostala ešte počas angažmánu v Štátnom divadle Košice (1957 – 1959), keď stvárnila neživo napísanú Máriu v *Skalách a ľuďoch* (1959). Príchodom do SND (1960) sa jej register filmových úloh výrazne rozšíril, no nikdy nebola obsadzovaná toľko ako v divadle, rozhlase a televízii. Koncentrovaná energia, vnútorný dynamizmus a zmysel pre vehementné modelovanie tragických a tragikomických postáv ju predurčovali na roly protirečivé a citovo nestabilné. Napríklad vo filme *Smrť prichádza v daždi* (1965) bola impulzívnou Fojtíkovou a v *Námestí svätej Alžbety* (1965) zas Ernou prenasledovanou motívom márneho života. Najväčší filmový úspech však neprišiel z Koliby, ale z Barrandova. V českej snímke *Smrť si říká Engelchen* (1963) stvárnila hlavnú ženskú rolu partizánky Marty, v ktorej spojila výrazný ženský zjav s hereckou vecnosťou a s presvedčivým emocionálnym zástojom. Za sugestivnú kreáciu dokonca získala ocenenie na americkom festivale v Los Alamos. Dozvedela sa to len z rádia, po červenom koberci sa prejsť nemohla. Výstava venovaná jej osudom bude do konca roka umiestnená v dolnom foyer historickej budovy SND. ▲

Fond naplánoval podporu na rok 2016

► Daniel Bernát

Rada Audiovizuálneho fondu schválila 3. novembra štruktúru podpornej činnosti na rok 2016, s ktorou súvisí aj niekoľko novínok.

Fond sústreďí podporu aj v budúcom roku do piatich programov: 1. Tvorba a realizácia slovenských audiovizuálnych diel, 2. Distribúcia a iné uvádzanie audiovizuálnych diel na verejnosti, 3. Výskum, vzdelávanie a edičná činnosť v oblasti audiovizuálnej kultúry, 4. Rozvoj audiovizuálnych technológií v SR, 5. Podpora audiovizuálneho priemyslu v SR. Na podpornú činnosť je predbežne určená suma 6,5 milióna eur, pričom finančná podpora programu 5 je zabezpečená nad rámec tejto sumy osobitným príspevkom zo štátneho rozpočtu. Čo sa týka zostávajúcich štyroch programov, má byť podpora predbežne rozdelená nasledovne: 77 percent (5 005 000 eur) na program 1, 15 percent (975 000 eur) na program 2, 3 percentá (195 000 eur) na program 3 a 5 percent (325 000 eur) na program 4.

Jednou z novínok je priorita v programe 2, ktorá sa týka verejnej výročnej prehliadky slovenskej audiovizuálnej tvorby. Takýto typ podujatia sa tento rok konal pod názvom Týždeň slovenského filmu. „*Chceme najmä zdôrazniť dôležitosť toho, aby sa nové slovenské filmy predstavovali verejnosti na pravidelnom podujatí, aké je štandardnou súčasťou kinematografie aj v iných krajinách,*“ hovorí riaditeľ Audiovizuálneho fondu Martin Šmatlák. „*Je dobre, že našich filmov je čoraz viac a že sa mnohé z nich dostávajú na festivaly a prehliadky po svete. Ale osobitnú prehliadku slovenských filmov spojenú s cieľovou prezentáciou pre domáce publikum, s odbornou reflexiou a s účasťou zahraničných hostí – to za nás neurobí nikto.*“

Fond zároveň už tento rok zaradil do programu 2 nový podprogram 2.3 – Podpora návštevnosti na slovenské kinematografické diela. Spočíva v tom, že každú predanú vstupenku na audiovizuálne predstavenie slovenského kinematografického diela podporí fond 1 eurom. Prvé žiadosti sa budú hodnotiť začiatkom roku 2016 a podľa Šmatláka nebude tento

podprogram finančne uberať ostatným oblastiam v programe 2, ku ktorým patrí aj podpora filmových festivalov, prehliadok a príbuzných podujatí. Niektoré festivaly vrátane tých renomovaných pritom v poslednom čase prehodnocujú spôsob svojho fungovania. Odrazí sa to nejakým spôsobom na posudzovaní filmových podujatí zo strany fondu? „*Kritériá na filmové podujatia sú vo fonde zreteľne určené už niekoľko rokov, špecifikovali sme ich aj po diskusiách so zástupcami festivalov a nemyslím si, že na tom treba niečo výrazne upraviť. Zmeny sú prirodzeným javom aj v tomto prostredí a uvidíme, aké sa nám predstavia k uzávierke výzvy 1/2016 (tá bola 30. 11., po uzávierke Film.sk – pozn. red.). Potom budeme môcť o tom diskutovať a hodnotiť jednotlivé žiadosti,*“ odpovedá Martin Šmatlák.

Ďalšou novinkou je, že AVF sa chce v programe 4 sústreďiť na podporu revitalizácie zaniknutých kín alebo na zriadenie nových jednosálových kín. Do ktorého podprogramu sa takéto aktivity dajú zahrnúť? „*Stále ide o podporu určenú na obstaranie digitálnej premietacej techniky pre kino. Ak bude niekto chcieť takúto techniku nainštalovať do priestoru, kde predtým kino nebolo, môže požiadať v podprograme 4.1 alebo 4.2 o dotáciu, prípadne o kombináciu dotácie a pôžičky,*“ ozrejmjuje riaditeľ AVF a zároveň konkretizuje, čo sa spája s novým podprogramom 4.4 – Rozvoj technológií určených na realizáciu audiovizuálnych diel v SR: „*Malo by ísť najmä o vývoj a realizáciu nových technologických riešení, ktoré môžu byť prínosom pri realizácii diel. Taký je napríklad slovenský projekt softvérovej aplikácie QTAKE, ktorá sa už úspešne používa vo svete. Nie je našim zámerom podporovať to, aby si niekto kúpil novú kameru alebo strihaciu jednotku, chceme podnieť a podporiť ďalšie inovatívne projekty v tejto oblasti.*“

Viac informácií o štruktúre podpornej činnosti fondu na rok 2016 je na stránke www.avf.sk. ▲

O slovenskom filme sa už dá rozmýšľať

► Simona Nôtová

V posledných rokoch vzrástla filmová produkcia, vznikajú filmy úspešné na zahraničných festivaloch i snímky, ktoré oslovujú domáce publikum. Znamená to dosť podnetov na to, aby sa mohla rozvíjať aj filmová veda. O tom, ako sa dnes darí tejto disciplíne na Slovensku, hovorí filmová vedkyňa Katarína Mišíková, vedúca Katedry audiovizuálnych štúdií FTF VŠMU, ktorá aktuálne pripravuje aj publikáciu o súčasnom slovenskom filme. Tvrdí, že rozmýšľať o slovenských filmoch je dnes prinajmenšom zaujímavé.

Stretli sme sa krátko pred medzinárodnou konferenciou Screen Industries in East-Central Europe (19. – 21. 11.) na FTF VŠMU, ktorá okrem iného predpája filmových teoretikov s profesionálmi z praxe. Podieľala sa na nej aj katedra audiovizuálnych štúdií, ktorú vedieš?

– Participácia našej katedry na konferencii vychádza z dlhodobého výskumného projektu venovaného slovenskému filmu po roku 1989, ktorý robíme spoločne s Kabinetom divadelnej a filmovej vedy SAV. Sú doň zaangażovaní viacerí ľudia z našej katedry, ale aj ďalší ľudia z FTF VŠMU a z kabinetu SAV. Chceli smerobiť konferenciu, na ktorej by sa pomenovali dlhodobejšie trendy súvisiace s transformáciou kinematografie po roku 1989, ale nechceli sme, aby diskusia sklzála do postkolibských lamentácií a držala sa len situácie v slovenskej kinematografii. Chceli sme medzinárodnú diskusiu, a tak sme hľadali spôsob, ako zaangażovať filmových a mediálnych teoretikov, ktorí sa venujú podobným témam v strednej a vo východnej Európe, pretože spoločným menovateľom konferencie bola kinematografia postsocialistických krajín. Zhodou okolností nás v tom čase oslovili kolegovia z Čiech, ktorí v minulosti pripravili už štyri ročníky podujatia Screen Industries in East-Central Europe, aby sme spojili sily a zorganizovali konferenciu spoločne. Od toho sa odvíja aj fakt, že sa táto konferencia po prvýkrát odohrávala na Slovensku. Tematický záber sme rozšírili o transformačné procesy nielen po roku 1989, ale aj v predchádzajúcich obdobiach, i keď ťažisko ostalo na súčasnom vývoji kinematografie.

Do konca roka by mala vyjsť elektronická publikácia o súčasnom slovenskom filme, na ktorej pracuješ. Pôjde o výstupy z tejto konferencie?

– Ide o ten istý výskumný projekt, ale iný výstup. Bude to prvá monografická kniha, ktorá vzíde priamo z tohto projektu a bude obsahovať štúdie venované iba slovenskej kinematografii za posledných zhruba päť rokov. Volá sa *Nový slovenský film: produkčné, estetické, distribučné a kritické východiská*. Vychádza z toho, že slovenská kinematografia v súčasnosti prežíva obdobie konjunktúry a v jednotlivých štúdiách sa snažíme zmapovať, čo stojí za týmto vzostupom, či je to vzostup iba kvantitatívny, alebo aj kvalitatívny a aký má charakter. Zahŕňa štúdiu o hranom aj dokumentárnom filme, o distribúcii, filmovej kritike a študentskom filme. V týchto šiestich oblastiach mapujeme vývoj, kto-

rý súvisí s viacerými inštitucionálnymi stimulmi z posledného obdobia.

Z akých uhlov pohľadu sa kniha zaoberá súčasným slovenským filmom?

– Jedným zo zásadných mílnikov, ktorý sa odrzkadluje vo všetkých štúdiách, je vznik Audiovizuálneho fondu. Čo priniesol kinematografii, ako sa jeho vznik premietol do samotnej tvorby – nielen z hľadiska počtu filmov, ale aj z hľadiska formovania dramaturgie, preferovania istých tém, generačnej obmeny a podobne. Leitmotívom je problém hodnotovej reflexie súčasných slovenských filmov, diváckeho ohlasu na ne a spôsobu, ako dostať filmy k divákovi.

Študijný program vášho ateliéru dnes nesie názov audiovizuálne štúdiá. V posledných rokoch sa jeho zameranie menilo, o čom svedčia aj časté zmeny názvu. Ako by dnes znela odpoveď na otázku, čo je obsahom tohto odboru a na čo sa vo výučbe kladie hlavný dôraz?

– Predmetom štúdiá sú stále dejiny, teória a kritika, a to nielen filmu, ale vôbec pohyblivého obrazu alebo audiovizuálnych médií ako takých. V posledných rokoch sme v našom študijnom programe hľadali cesty, ako nájsť svoju identitu v rámci umeleckej školy a ako čo najviac vyťažiť zo spojenia umeleckých študijných programov a humanitného študijného programu. Po minuloročnej komplexnej akreditácii sme sa opäť stali humanitným odborom a vrátili sme sa konečne do oblasti, ktorá je pre nás zmysluplná.

Je o odbor filmových štúdií záujem?

– Nie nejaký masívny. Teraz máme záujem približne dvadsať ľudí ročne, čo z môjho pohľadu nie je dosť na to, aby sme vybrali naozaj kvalitných uchádzačov. Má na to vplyv viacero faktorov. Ide o generačne slabšie ročníky, lebo tento pokles záujmu sa týka aj iných študijných programov, ktoré sú tradične atraktívnejšie. Tie decká, keď majú sedemnásť rokov, si navyše uvedomujú, že si musia vybrať vysokú školu, s ktorou sa potenciálne môžu užiť. Určite sa na menšom záujme podieľa aj to, že pomerne dlho bola zanedbávaná popularizácia nášho odboru i fakt, že filmová kritika je dosť devalvovaná, hoci to nevidím až tak čierne, ako sa medzi filmármi rozpráva.

Akú má dnes úroveň slovenská filmová veda a v čom vidíš jej rezervy?

– Má veľmi veľa rezerv, ale viaceré z nich súvisia s tým, ako sme personálne zastúpení. Nie som veľká fanúšička slovenských komplexov vo vzťahu k Česku, ale tam je niekoľko univerzitných pracovísk, ktoré sa venujú filmovým štúdiám, audiovizuálnym štúdiám a filmovej vede – v Prahe na Univerzite Karlovej a na FAMU, ďalej v Olomouci, v Brne. Tých pracovísk je niekoľko a s tým súvisí, že aj ľudí v odbore je oveľa viac. My máme v súčasnosti osem pedagógov na našej katedre a dvoch ľudí v akadémii vied, čo znamená, že filmovú vedu na Slovensku robí zhruba desať ľudí. Je to šialene málo na to, aby nejaké témy alebo oblasti nezostali nezapracované.

Ktoré sú to?

– Najviac chudortlavá je asi oblasť filmovej teórie, ale to je dlhodobá záležitosť, ktorá súvisí aj s dobiehaním aktuálnych teoretických trendov vo svete. V oblasti teórie je tu veľmi málo kníh, ale je po nich logicky aj najmenší vydavateľský a čitateľský dopyt, pretože filmovoteoretické knihy sa píšu predovšetkým pre filmových teoretikov a nie pre filmárov, ktorí si chcú o sebe prečítať. Toto bude beh na dlhé trate a súvisí to aj s rozvojom metodológie filmových štúdií na našej katedre, keďže sme si konečne znovu obhájili svoju identitu humanitných vied. Na druhej strane si myslím, že najlepšie zabezpečené sú dejiny slovenskej kinematografie. Je to aj vďaka edičnej činnosti SFÚ, ktorý sa systematicky venuje publikovaniu kníh, čím však nechceme povedať, že tu nemáme žiadne biele miesta.

Čo konkrétne je v oblasti filmovej vedy najbližšie tebe? Aké konkrétne témy ťa zaujímajú?

– Už od školy ma zaujímala štylistická analýza. V rámci doktorandského štúdia som bola nútená venovať sa teórii, ku ktorej som dovtedy veľmi neinklinovala, a to bola pre mňa šťastná náhoda. Vďaka tomu som sa začala venovať témam, ktoré sú na priesečníku kritiky a teórie. Pritom mojím leitmotívom je stále štylistická analýza, predovšetkým naratívna analýza. Preto keď príležitostne píšem o nejakom konkrétnom filme, vždy sa snažím rozmýšľať o tom, čím je pre mňa zaujímavý z hľadiska poetiky. Aj moje vedecké výstupy sú orientované takto, venujú sa problémom vzťahu rozprávania a štylistických prostriedkov.

Hovoríme o súčasnom slovenskom filme. Aká je dnes jeho poetika?

– Sú tu dva zásadné trendy. Jedným je poetika sociálnej drámy, ktorá súvisí s vnášaním dokumentaristických postupov do hraného filmu, a druhým je hľadanie populárnych žánrových formúl alebo hľadanie vhodného kľúča pre populárny film, ktorý by oslovil širšie divácke masy. Ale je to pomenovanie veľmi všeobecné, zjednodušujúce a nepresné.

Nie sú autorské filmy príliš uzavreté do seba a zrozumiteľné len úzkemu okruhu divákov?

– O uzavretosti filmov do seba sa hovorilo aj v 90. rokoch minulého storočia, keď bola u nás poetika zaváranín a kompótov, absencia súčasných, vtedy sociálnych tém, a toto slovenský film prekonal. Dnes sa veľká skupina filmov venuje práve sociálnym, ba až sociologickým fenoménom a vidím aj viaceré pokusy filmárov nadviazať intenzívnejšiu komunikáciu s divákmi. Súvisí to s novými kreatívnymi formami distribúcie. Krásne to bolo vidieť napríklad na distribučnej stratégii filmu *Deti*. Ešte pred regulárnou premiérou filmu išli tvorcovia s filmom do regiónov, kde sa nakrúcali jednotlivé poviedky, čím sa snažili vystúpiť s elitárskej bubliny bratislavských filmárov alebo festivalového publika a dostať film bližšie k bežnému divákovi. Aj keď dnes je ťažké definovať, čo je to bežný divák, pretože nám chýba systematický výskum divákov.

Znamená to teda, že dnes ešte stále nevieme pomenovať, čo slovenskej kinematografii chýba, aby presvedčila vlastného diváka, že je hodná jeho záujmu? Pretože o to sa tu snažíme roky...

– V publikácii o novom slovenskom filme, ktorú sme spomínali, som sa vo svojej štúdií venovala problematike žánru. Najmä tomu, ako sa vo verejnej i v odbornej diskusii stále polarizuje artový a žánrový film a pritom sa často zabúda na to, že aj v artovom filme sa pracuje so žánrovými prvkami. To, čo teraz poviem, bude veľmi intuitívne a hypotetické, keďže sa neopieram o žiadny konkrétny výskum, ale v súvislosti s diváckym ohlasom mi vyšlo, že záujem divákov vychádza vždy zo spojenia niekoľkých faktorov. Napríklad film *Lóve* Jakuba Kronera bol pomerne divácky úspešný aj vďaka tomu, že spojil prvky gangsterky, čo je mužský žáner, s prvkami romantickej drámy alebo melodrámy, čo je zasa ženský žáner. Zacielil tak na širšie publikum, ako keby sa profiloval len jedným sme-

• FOTO: Miro Nôta

rom. Podobne film *Kandidát* Jonáša Karáska bol postavený na tom, že reflektoval viaceré veľmi aktuálne témy, ako kauzu Gorila, prezidentské voľby a mnohé stereotypy, ktoré kolujú o vzťahu politiky, médií a biznisu, a spojil ich s oblasťou, ktorá oslovuje intelektuálov a ľudí z prostredia kreatívneho priemyslu tým, že ukazoval ich odvrátenú stranu.

Ktoré filmy v našej súčasnej kinematografii považuješ za prelomové z hľadiska jej historického vývoja?

– A ty to vieš? Lebo to je skoro ako veštenie... Pristúpim však na tú hru a poviem, ktoré sú podľa mňa dôležité, aj keď to bude trochu subjektívne hodnotenie, pretože trendy sa dajú vysledovať skôr retrospektívne. Prelomový je *Slniečny štát*, ktorý priniesol do slovenského hraného filmu obrat k realite, prelomový je aj film *66 sezón*, nielen ako prvý zo série celovečerných dokumentov Generácie 90, ale aj pre využívanie spojenia nonfikčných a fikčných postupov. Film *Až do mesta Aš* bol pre mňa inšpiratívny formou, lebo spojil dokumentaristické postupy so schopnosťou vytvoriť nejaký metaforický presah. Preto sa mi páčil aj film *Koza* a preto sa mi nepáčil *Zázrak*, ktorý je tradicionalistický. Je to však moja subjektívna vkusová línia, pretože mňa zaujíma vývoj filmového štýlu, a teda filmy, ktoré prinášajú formálne inovácie a snažia sa ponúknuť niečo nové. *Kandidát* bol napríklad prelomový vo vzťahu divákov k slovenskému filmu, lebo otvoril diskusiu typu: „Konečne tu máme film, ktorý si chceme pozrieť.“ Bola som na bežnej projekcii filmu, kino bolo pomerne plné a ľudia sa bavili. Pritom nie je také bežné, aby sa ľudia na slovenských filmoch, ktoré sa snažia vyvolať smiech, naozaj smiali.

Takže si spokojná so stavom súčasnej slovenskej kinematografie, keďže v nej vieme odsledovať rôznorodé línie?

– Neviem, či som spokojná, ale baví ma o nej rozmýšľať. Ešte pred pár rokmi sa mi nezdalo zaujímavé rozmýšľať o tom, čo sa aktuálne deje v slovenskej kinematografii. Dnes dávajú slovenské filmy dostatok podnetov na diskusiu, a to nielen ich estetika, ale aj to, čo s tými filmami môžeme robiť. Ako o filmoch písať, ako ich dostať k divákovi, ako ich podporovať. Otvárajú sa nám nové otázky, ktoré doteraz neexistovali. A to ma naozaj baví. ▲

□ Rozšírenú verziu rozhovoru nájdete na www.filmsk.sk.

RTVS ako partner slovenských filmov

► Zuzana Sotáková

V pohnutých 90. rokoch minulého storočia aj začiatkom nového tisícročia vznikalo málo slovenských filmov a nízka bola i koprodukčná účasť verejnoprávnej televízie. Produktivita domácej kinematografie sa však v poslednom čase zvýšila a ožila aj jej podpora zo strany RTVS.

V rokoch 1990 až 2014 vzniklo 195 slovenských filmov a 81 z nich koprodukovala verejnoprávna televízia. Kým do roku 2011 sa počet filmových koprodukcí RTVS ročne pohyboval od jedného po maximálne päť projektov, neskôr ich počet stúpala. A to citeľne. V roku 2013 podporila RTVS 11 kinofilmov, vlni ešte o jeden viac. Televízia zároveň posilnila propagáciu koprodukčných snímok na svojich obrazovkách.

Na zozname koprodukčných filmov, ktorý nám poskytla RTVS a zahŕňa obdobie od 1. 1. 2014 do 13. 11. 2015, je 43 titulov – 17 hraných a 26 dokumentárnych. No nie všetky sú celovečerné a niektoré sú primárne určené na televízne vysielanie, ako napríklad dokudráma *True Štúr*, dokument *Herec: Ivan Mistrík* či rozprávky *Johankino tajomstvo* a *Svätojánsky venček*, ktoré RTVS odpremiéruje na Vianoce. S kinodistribúciou však súvisí viac ako polovica z nich. Televízia uvádza, že jej koprodukčný vklad je v prípade 43 titulov daného obdobia takmer štyri milióny eur (k 13. 11. 2015 to bolo presne 3 985 438 eur). Najvyšší vklad sa spája s rozprávkou Mariany Čengel Solčanskej *Láska na vlásku* (738 377 eur), ktorú RTVS nasadila do vianočného vysielania a dosiahla vysokú sledovanosť. V tomto prípade však nešlo len o finančný vklad, ale aj o nefinančné plnenie. Televízia môže v rámci neho ponúknuť vlastné štúdiá, rekvizity, kostýmy, postprodukčné kapacity a podobne.

Nové pravidlá

RTVS sa o koprodukčnej spolupráci rozhoduje na základe projektov prihlásených do Centrálného registra námetov (CRN), ktorý vytvorilo nové vedenie televízie na čele s generálnym riaditeľom Václavom Mikom a programovým riaditeľom televíznej časti

RTVS Tiborom Búzom. „*Tento manažment nastavil štandardné procesy, keď musí každá jedna žiadosť či námet prejsť hodnotiacim systémom. Projekty treba prihlásiť do Centrálného registra námetov, z ktorého sa potom návrhy rozdeľujú medzi jednotlivých dramaturgov. Tí pripravujú hodnotiaci proces. Následne sa tieto projekty hodnotia na verejnom fóre, čiže na dramaturgickej rade. Hodnotia sa komplexne – námet, umelecká úroveň, rozpočet či spôsob, akým sa bude projekt realizovať. Ak ho rada odporučí, prechádza do finálnej fázy, keď sa hodnotí na veľkej programovej rade. Tá rozhodne, či RTVS vstúpi, alebo nevstúpi do koprodukcie, prípadne či sa projekt odloží,*“ vysvetľuje Tibor Búza. Podľa tohto systému by mal predkladateľ námetu dostať odpoveď z RTVS najneskôr do dvanástich týždňov od zaevidovania v registri.

„*Už to nie je ako kedysi, keď sa tu po chodbách potulovali ľudia a nevedeli, komu dať scenár. Teraz podávajú námet do centrálného registra a priebežne vidia, v akom štádiu hodnotenia je a kto ho hodnotí. Dnes už existujú prísne pravidlá, akým spôsobom prebieha schvaľovací proces,*“ pokračuje Búza. Zmena sa podpísala aj na počte žiadostí v registri, ktorých stúpa. „*Je to v prvom rade o tom, že sa zmenili pravidlá komunikácie a tvorcovia to oceňujú. Nemáme ani problém povedať nie, ale jasne vyargumentujeme, prečo do nejakého projektu nejdeme. Vždy sa snažíme, aby každý dostal relevantnú odpoveď, aby sme si sadli a povedali, akým spôsobom budeme pracovať. A musím povedať, že námety prechádzajú naozaj tvrdým hodnotením. Myslím si, že dramaturgia televízie je momentálne na veľmi slušnej úrovni,*“ ozrejmjuje programový riaditeľ televízie. Podľa informácií RTVS sa vlni posudzova-

valo 32 projektov, ktoré prišli do CRN, z toho 20 hraných filmov. V tomto roku (k 13. 11.) to bolo 28 projektov (24 hraných filmov).

Producenti vidia posun aj medzery

„*Vzhľadom na to, že RTVS je na Slovensku jediným relevantným doplnkovým zdrojom financovania mimo Audiovizuálneho fondu, sú pre producenta koprodukcie s RTVS v mnohých prípadoch nevyhnutné,*“ konštatuje producentka Barbara Harumová Hessová a v tejto súvislosti opisuje vlastné skúsenosti. „*Pri filmoch Comeback a Tak ďaleko, tak blízko prešli od začiatku rozhovorov po podpis zmluvy a možnosť reálne čerpať prostriedky takmer dva roky, čo v podmienkach prebiehajúcej výroby filmu a potreby plánovať vyhodnocujem ako pomerne dlhé obdobie.*“ V prípade *Comebacku* Mira Rema vyhodnotila televízia projekt ako rizikový a koprodukčný vklad sa uvoľnil až po odovzdaní dokončeného filmu. „*To je zo strany televízie racionálne rozhodnutie v zmysle hájenia jej záujmov, no pre nezávislého producenta, pracujúceho na výrobe filmu šesť rokov, je to signál, že je v projekte de facto sám, že nemá partnera, ktorý s ním nesie riziko,*“ myslí si Harumová Hessová. Spoluprácu na uvedených filmoch však začala riešiť ešte v čase, keď sa CRN iba formoval. Oficiálne doň oba projekty prihlásila v októbri 2013, v máji nasledujúceho roka došlo k podpisu zmluvy a financie boli uvoľnené na jeseň 2014.

Napriek komplikáciám si producentka cení prístup dokumentárnej dramaturgie RTVS: „*Kontinuálne pracuje na dobrej komunikácii s nezávislým producentským prostredím, niekedy supluje produkčnú zložku v RTVS a pomáha, ako môže, hoci sama nedisponuje rozpočtami a nemôže vyriešiť podstatnú časť spolupráce na koprodukcii. Prístup inštitúcie tvoria vždy konkrétni ľudia. Ja som sa stretla aj s neochotou a neprofesionálnym prístupom niektorých pracovníkov, ale aj s ústretovým prístupom a hľadaním riešení,*“ pokračuje producentka.

Jej čerstvá skúsenosť je taká, že ani po viac ako troch mesiacoch od prvého stretnutia so zástupcami RTVS zatiaľ nedostala z televízie odpoveď. „*V situácii, keď potrebujete pracovať na dokončovaní filmu, tlačí vás termín premiéry na áčkovom festivale a nevíete, na čom ste, je to deprimujúce. V takom prípade je aj, nie, lepšia odpoveď ako žiadna. Čaká ma koprodukcia s RTVS na ďalšom dokumentárnom filme, ktorý s televíziou plánujeme už od ro-*

ku 2013. Som presvedčená, že predchádzajúce skúsenosti boli špecifické a pri nasledujúcom projekte už nenastane závažnejší zádrh,“ dodáva Harumová Hessová, ktorá by zároveň privítala, keby pri koprodukcii s RTVS nebolo vyúčtovanie a odovzdanie projektu viazané na koniec kalendárneho roka.

O názor na koprodukčnú spoluprácu s RTVS sme požiadali aj ďalšieho zástupcu nezávislých producentov Petra Kerekesa. „*Minulý rok som po prvý raz zažil štandardnú komunikáciu s televíziou, aká býva v normálnych krajinách. Na jeseň som podal námet, mal som stretnutie s dramaturgiou a s programovým riaditeľom, v zime vypočutie pred programovou radou, na jar zmluvu, v ktorej sme si vzájomne akceptovali požiadavky, a v lete som mal peniaze na účte,*“ približuje Kerekes. Pomenúva však aj slabšie miesta. „*Bolo by dobré, keby sa tento proces mohol ešte urýchliť, ale to by musela mať televízia zabezpečený rozpočet na dlhšie obdobie dopredu. K spokojnosti chýba ešte veľa, ale to si vyžaduje tak stabilné vedenie, ktoré sa nebude meniť po každých voľbách, ako aj intenzívny tlak zo strany producentov.*“

Artové aj divácke filmy

Z hraných a dokumentárnych filmov, ktoré mali tento rok premiéru v kinách, RTVS koprodukčne spolupracovala napríklad na tituloch *Eva Nová* režiséra Marka Škopa, *Čakáreň* Pala Korca, *Sedem zhavranelých bratov* Alice Nellis, *Koza* Ivana Ostrochovského či *Suri* Pavla Barabáša. „*Posledné obdobie vnímam veľmi pozitívne. Samozrejme, nie vždy všetko funguje alebo sa páči divákovi. Napriek všetkému vzniklo za posledné obdobie množstvo výborných filmov, v ktorých máme prsty. A tieto filmy aj zbierajú ceny na festivaloch,*“ hovorí Tibor Búza.

Zo snímok, ktoré ešte len čaká uvedenie v kinách (i v televízii), koprodukovala RTVS napríklad *Agávu* v réžii Ondreja Šulaja, *Červeného kapitána* Michala Kollára, *Cooltúru* Mira Rema či *Vojtecha* Viktora Csudaia, ktorý má premiéru tento mesiac. Zámerom RTVS je pritom podporovať filmy s rozličným diváckym potenciálom. „*Môj pes Killer je vynikajúci artový film, do ktorého sme vstúpili na poslednú chvíľu. Máme záujem o filmy, ktoré bodujú na festivaloch, ale druhá vec je, že sa budeme snažiť podporovať aj divácke filmy, ako to bolo napríklad pri Wilsonove, ktorý podľa mňa u divákov zaboduje,*“ uzatvára Tibor Búza. ▲

Demýtizácia národnej histórie filmovou mystifikáciou

► Filip Lucinkiewicz (študent filmovej vedy a všeobecnej lingvistiky na Univerzite Palackého v Olomouci)

Na nový film Petra Zelenku si diváci museli počkať dlhých sedem rokov. V mnohom ním nadväzuje na postupy, v tunajšom kontexte nekonvenčné, ktorými v postmodernom duchu leptal istoty rozlišovania medzi fikciou a realitou, medzi konštruovaným svetom umeleckého diela a svetom daným, zdanlivo vonkajším. Tentoraz rozkladá „neotrasiteľnú“ pravdu o historickej traume českého národa – Mníchovskej dohode.

Rovnako ako v prípade voľnej trilógie z českej hudobnej scény *Visací zámek 1982 – 2007* (1993), *Mňága – Happy End* (1996) a *Rok ďábla* (2002) sa Zelenka vo svojej novinke uchyluje k žánru tzv. mockumentu. Tým sa tvorcovia vysmievať predovšetkým naivnému divákovi, podliehajúcemu ilúzii, že každý film, ktorý sa tvári ako dokument, zobrazuje níkym nemanipulovaný výsek „objektívnej“ skutočnosti. Pri mockumentoch nie je dianie bezprostredne zachytené pohotovým objektívom kamery, je vopred pripravené a zinscenované. Reálne môžu byť postavy alebo niektoré udalosti, no v konečnom dôsledku sú zapracované do vyfabulovanej naratívnej kostry.

Rovnako ako film *Karamazovi* (2008) sprostredkujú *Stratení v Mníchove* dojem „nahliadnutia za oponu“. No na rozdiel od prípravy divadelnej inscenácie Dostojevského románu v opustenej hale oceliarní vykonáva Zelenka ironicky sebareflexívne gesto s cieľom scudziť videné: po tom, čo si divák pozrie časť filmu *Stratení v Mníchove*, dočká sa pseudo-dokumentu o jeho natáčaní, ktoré od začiatku prenasledovali prekážky alebo skôr pohromy.

Medzi rovinou fikčného filmu a fikčného dokumentu o ňom sa nachádza zreteľný predel, vymedzený časovo i štylisticky. Prvá rovina sa odohráva v roku

2008. Na 70. výročie uzavretia Mníchovskej dohody dovezli Francúzi do Česka papagája vtedajšieho francúzskeho premiéra Édouarda Daladiera. Stará rana v kolektívnom (pod)vedomí národa začína hnišať, Česi sa cítia opäť zradení francúzskou stranou. Potupila ich zvieratom, čo ich nazýva „zbabelcami“ a „hlupákmi“, kým Hitlera označuje za priateľa. Ako by sa tu Zelenka snažil aplikovať v praxi Marxov výrok, že dejiny prebiehajú dvakrát: najprv ako tragédia, neskôr ako fraška. Výstredne znejúci námet dostáva zodpovedajúcu formu bláznivej komédie, kde hrubozrnnejší humor skĺza miestami do trápnoti, herci podávajú expresívne výkony a filmový štýl nepresahuje nízko nastavenú latku priemernu českej komediálne ladenej produkcie posledných rokov.

Tú latku film preskočí druhou rovinou, ktorá sa odohráva v roku 2014. Sledujeme v nej už spomínaný chronologicky zaznamenaný zápas tvorcov s realizáciou projektu, ktorého časť sme ako diváci videli. Herec Martin Myšička tak stvárňuje postavu herca menom Martin Myšička. Bolo by však chybou identifikovať túto rovinu ako tú „pravdivú“. Dej sa v nej rovnako absurdné situácie a ťažko uveriteľné tragikomické dramatické zvrty. Takto vystavaný

film nabáda diváka, aby nevnímal jeho roviny izolovane, ale hľadal medzi nimi paralely.

Už základný motív „natáčania ako istého druhu vojny“ poskytuje v tomto prípade východisko na iný druh impulzov reflektovania reality než v metanaratívnych filmoch ako *Americká noc* (1973), *Život v oblakoch* (1995) či *Tropická búrka* (2008). V týchto troch dochádza „len“ k reflexii reality filmového priemyslu. Zelenka však neposkytuje zapuzdrený komentár k aktuálnej situácii českej kinematografie z perspektívy aktívneho tvorca, hoci sa nevyhýba ani nemilosrdne satirickému glosovaniu dôverne známeho sveta filmovej produkcie.

Bez ohľadu na to, že obe roviny vznikli vďaka imaginácii, stále odkazujú na rovinu tretiu, ktorá pozostáva z konkrétnych mimofilmových reálií českej spoločnosti a jej histórie. Reálie tu nie sú na vytvorenie kulís pre dej. Nejde tu o to, emocionálne vtiahnuť diváka do klasicky vystavaného príbehu, v ktorom by stratil odstup od ilúzie na plátne. Dômyselným významovým prepájaním troch rovín Zelenka nedospieva k esteticky revoltujúcej, ale politicky impo-

tentnej postmodernej hre. Film sa začína v spoločnosti mramorizovanou interpretáciou kľúčových udalostí roku 1938 a tú postupom času narušuje. Nepredstavuje i naratívny výklad histórie do značnej miery fikciu? Kolektívny blud, automaticky prijímaný mýtus, ktorý nám uľahčuje pochopiť komplikovanú topografiu reality tým, že ju zároveň skresľuje nám vyhovujúcim spôsobom?

Zelenkov film primárne nepodáva alternatívnu interpretáciu udalostí na základe knihy *Mnichovský komplex* od historika Jana Tesařa. Vďaka *Strateným v Mníchove* má divák precitnúť zo (seba)klamu a uvedomiť si procesy tvorby mentálneho modelu sveta, ktorého je súčasťou. Film ho nabáda k zaujatiu kritického stanoviska k tomu, čo sa mu prezentuje ako nespochybniteľná pravda alebo lož. Preto nie je len neobvyklou, no takou potrebnou diagnózou tzv. národnej mentality a mechanizmov, ktoré ju formujú. Vyznačuje sa apelom, ktorý presahuje mierku jedného národa a jednej doby: „Ako by sme mohli pochopiť históriu, keď nedokážeme pochopiť, čo sa deje tu a teraz?“

Stratení v Mníchove (Ztraceni v Mnichově, Česko, 2015) _RÉŽIA A SCENÁR: Petr Zelenka **_KAMERA:** Alexander Šurkala **_STRICH:** Vladimír Barák **_HUDBA:** Matouš Hejl **_HRAJÚ:** Martin Myšička, Tomáš Bambušek, Marek Tačlik, Marcial Di Fonzo Bo, Stanislas Pierret, Jana Plodková, Miroslav Škultéty, Václav Neuzžil, Jiří Rendl, Jitka Schneiderová **_MINUTÁŽ:** 105 min. **_HODNOTENIE:** ●●●●●

Macbeth ako monument

► Kristína Aschenbrennerová (filmová publicistka)

Shakespeare ani netušil, že jedna z replík jeho tragédie o škótskom thénovi Macbethovi, ktorého opantala vídina moci, raz vystihne jednu z jej filmových adaptácií. Výrok „*Kráska je hnus, hnus je kráska*“ totiž elegantne vystihuje zatiaľ posledné filmové prerozprávania *Macbetha*. V dobrom. A ak vám niekto naznačil spojitosť s *Hrou o tróny*, zabudnite. *Macbeth* sa nehrá.

Divadelné hry podpísané Williamom Shakespearom sú vďačným základom na filmové adaptácie rôzneho druhu – od tých, čo uchovávajú dobu a miesto, možno len trochu prispôbia dôrazy príbehu a dôležitosť postáv, cez rôzne aktualizácie s posunmi v čase a mieste až po adaptácie pre tínedžerov alebo deti. Z filmárov, ktorí sa podujali oživiť texty renesančného dramatika, spomeňme aspoň Grigorija Kozinceva, Orsona Wellesa, Romana Polanského, Akiru Kurosawu, Kennetha Branagha, Jossa Whedona, Gila Jungera, Michaela Almereydu, Ralpha Fiennesa alebo Rogersa Allera a Roba Minkoffa. Austráľčan Justin Kurzel sa rozhodol nevykročiť cestou aktualizácie, no napriek tomu pôsobí jeho filmový *Macbeth* veľmi moderne. Je plný protikladov, ktoré však navonok vytvárajú intenzívny dojem ucelenosti. Na jednej strane rešpektuje vybrané časti hry, no zároveň ich nemá v posvätnéj učte a pristupuje k nim vlastným spôsobom. Efektne a súčasne efektívne sa v ňom snúbi precízna práca so zvukom a tichom a hravosť v obrazovej skladbe s hypnotickými scénami zabíjania a prepadania sa za hranice

zdravého rozumu. Film funkčne využíva postupy akčného žánru s jeho hyperrealistickým prístupom k zvuku a hyperštylizovanou choreografiou súbojov.

Macbeth je hutný, intenzívny a intímny, a to aj na otvorenom priestranstve, či už ide o bojové scény, ktoré zavádzajú v počte bojovníkov, alebo o monológy spytovania si duše. Využíva rozľahlé hory a vresoviská, nehostinné podnebie a večne prítomnú hmlu, ale aj uzavretejšie táboriská, sídla a katedrály a vytvára z nich monumentálne zázemie tragédie. Od úvodu buduje dojem sily a stability stúpajúcej hviezdy Macbetha, taký kontrastujúci s klaustrofobickou a dusivou atmosférou jeho pádu. Vizualný štýl – spôsob snímania (veľkosť záberu, statickosť/rozpochybovanie kamery), štylizácia svetla či manipulácia s rýchlosťou pohybu postáv v bojových sekvenciách – nachádza partnera v mixe zvuku a v podmanivej hudbe Jeda Kurzela, bohatej na monotónne hlboké sláky, ktoré ešte umocňujú drsný, špinavý ráz a zemitosť filmu. Dokonca ani typicky divadelný spôsob izolovania postavy v priestore cez jej nasvietenie zhora do tzv. komína nepôsobí teatrálné.

Dôslednosť pri realizácii filmu podporuje aj voľba hereckého obsadenia, a to nielen v prípade ústrednej dvojice Michael Fassbender a Marion Cotillard. Tí nachádzajú vyrovnaných partnerov v Davidovi Thewlisovi (kráľ Duncan), Paddym Considinovi (Banquo) či Seanovi Harrisovi (Macduff), ktorí idú do postáv plnou silou, vyvažujú ich krehkosť a šialenstvo. Herci sa navzájom neprehrávajú, ustupujú si, dávajú si vzájomne priestor tak, aby zachovali vnútornú rovnováhu filmu. V úvode filmu Cotillard necháva lady Macbeth ustupovať intenzite Fassbenderovho Macbetha a ostáva v pozícii našepkávачa, no s narastajúcim šialenstvom mladého théna získava a preberá priestor ona. Vrcholom je potom jej monológ „prekliata škvrna“, nakrútený ako jeden detailný záber. Na rozdiel od skôr subtilného herectva Marion Cotillard bolo to Fassbenderovo vlastne vždy fyzické a urputné, či už ide o béčko *Centurion* (2010, r. Neil Marshall), *Nehanebných bastardov* (2009,

r. Quentin Tarantino), alebo o trojicu filmov Steva McQueena *Hlad*, *Hanba* a *12 rokov otrokom*. V *Macbethovi* nachádza Fassbender skutočne živnú pôdu a možno len obdivovať spôsob, akým je režijne vedený, osobitne v scéne konfrontácie duchom Banqua počas hostiny. V nej priťahuje pozornosť diváka, ktorú súčasne vyrušujú vstupy lady Macbeth, snažiac sa zachovať obraz prítčnosti manžela.

Macbeth ako hra o čestnom a cnostnom mužovi, ktorého zrazila na zem jeho vlastná túžba po moci, je už na papieri chmúrna, strohá a ťaživá. Kurzelov *Macbeth* pracuje s touto atmosférou a pridáva jej na intenzite. Výsledkom je silný film – monument, fascinujúci v dialógových i tichých pasážach, ktorý nie je vládny na pohľad, no súčasne je krásny. ▲

Macbeth (Macbeth, Veľká Británia/Francúzsko/USA, 2015) _ **RÉŽIA:** Justin Kurzel _ **SCENÁR:** Jacob Koskoff, Todd Louiso, Michael Lesslie
_ **KAMERA:** Adam Arkapaw _ **STRICH:** Chris Dickens _ **HUDBA:** Jed Kurzel _ **HRAJÚ:** Michael Fassbender, Marion Cotillard, David Thewlis, Elizabeth Debicki, Jack Reynor, Sean Harris _ **MINUTÁŽ:** 113 min. _ **HODNOTENIE:** ●●●●●

V hlavnej úlohe Tvár

► Mária Ferenčuhová (filmová teoretička)

Na prvý pohľad sa môže zdať, že hraný debut Marka Škopa *Eva Nová* bezpečne kráča v brázdach vyhĺbenej dokumentaristami debutujúcimi v hranom filme – Ivetou Grófovou, Jurajom Lehotským či Ivanom Ostrochovským. Aj *Eva Nová* zobrazuje dysfunkčnú rodinu, má silný sociálny rámec a vyznačuje sa minimalistickým rozprávaním. Na rozdiel od spomenutých režisérov však Škop pracuje s profesionálnymi hercami a jeho film má precízne postavený scenár. Spôsobom práce sa tak približuje skôr k tvorcom, ktorí sú absolventmi hranej réžie alebo scenáristiky – k Mátyásovi Priklerovi a Zuzane Liovej s ich debutmi *Ďakujem, dobre* a *Dom*.

Je toto vymedzenie vlastne dôležité? Ved' sú aj absolventi réžie, ktorí s hercami nepracujú a scenáre ich filmov sú viac-menej nedôsledné (Mira Fornay). *Eva Nová* ako ďalší sociálne ladený film s témou nefunkčnej rodiny však k porovnaniu nabáda. *Eva Nová* je totiž v kontexte spomenutých filmov nová v prvom rade typom hrdinky.

Ústrednou postavou filmu je abstínujúca alkoholička, šesťdesiatnička a kedysi slávna herečka Eva (Emília Vášáryová). Je ťažiskom filmu a určuje aj jeho prevažujúci uhol pohľadu. Väčšina záberov sú polodetaily, komponované na stred, ako tri druhy pohľadu: čelný pohľad na Evu, jej pohľad na druhých a jej pohľad do zrkadla. Už z týchto základných typov záberov sa dá odčítať, že hlavnou témou filmu nie je rodina ani sociálna situácia, ktorá by determinovala vzťahy hlavných postáv, ale v prvom rade kríza jednotlivca, ktorý prišiel o všetko podstatné – o prácu, lásku aj rodinné vzťahy – a ktorý sa popri boji s ťažkou závislosťou snaží dať svojmu životu nový zmysel.

Na rozdiel od zväčša mladých, bezradných a sociálne marginalizovaných hrdinov uvedených slovenských filmov je *Eva Nová* skôr hrdinkou deklarovanou. Je to žena s minulosťou, ktorá svoju súčasnosť neustále konfrontuje s tým, čo mala a o čo prišla, ktorá sa podistým dopustila chýb, podľahla slabostiam, možno okolnostiam, pohodliu, egoizmu či sebaláske – nevedno – a ktorá dnes už nič nedostane zadarmo. Toto všetko sa o Eve dozvedáme postupne, z precízne dávkovaných, kusých dialógov, plných náznakov a odkazov na minulosť.

Eva však nie je hrdinka, ktorá by v spomínaní na minulosť uviazla. Naopak, je pevne ukotvená v prítomnosti, je rozhodná a mimoriadne cieľavedomá. Keďže prišla o všetko a abstinenčiu nevníma ako jediný zmysel života, usiluje sa o niečo väčšie, zásadnejšie: o obnovenie pretrhnutej a zrejme natrvalo poškodenej väzby so synom. Tomuto cieľu podriaďuje všetko: je ochotná ponížiť sa a zarabať si ako dokladačka tovaru v hypermarkete či ako upratovačka. Dokonca sa zriekne dedičstva, keď si uve-

domí, že práve od majetku môže závisieť status jej nezamestnaného syna. Na prvý pohľad môže Eva pôsobiť ako pasívna, akoby sa len trpne podriaďovala okolnostiam. Príkoria znáša takmer bez vzdoru. Ak ide o dôstojnosť syna, je ochotná prehodnotiť aj hranice vlastnej dôstojnosti. Lenže nezabúdajme, že *Eva Nová* je v prvom rade herečka: výborne sa ovláda a dusí svoje pocity – hrá pokornú. To, že taká v skutočnosti nie je, presvitá len z niekoľkých scén. Pri nástupe upratovačiek do domu v satelitnom mestečku znie jej odpoveď na otázku, či nie je „tá herečka“, takmer povýšenecky. Upratovať nebude v tepláčkoch, ale v blúzke a sukni. Tak ako doma. Je teda hrdá a vie byť aj impulzívna. Za celý film však vybuchne len trikrát – zakaždým nespravodlivo, hoci dôvody jej výbuchov sú pochopiteľné: najskôr obviní sestru, ktorá jej vychovala syna, z toho, že jej ho ukradla a nahuckala proti nej, potom sa oborí na bývalého milenca, ktorý si ju necitlivo, no dobromyseľne doberá, a napokon zaútočí na tehotnú partnerku svojho bývalého muža. Prvé dve zly-

hania *Eva* rýchlo oľutuje a snaží sa ich odčiniť, po treťom nasleduje alkoholická recidíva. Až pri nej je *Eva* celkom uvoľnená, odkladá masku a svoje emócie necháva voľne tiecť. No práve vtedy by pre ňu bolo najvhodnejšie, keby na sebe tú svoju masku odhodlania a neurčitej prívetivosti mala: nasledujúce ráno sa ju totiž podujme navštíviť syn, ktorého tesne predtým opustila žena.

Aj z tohto načasovania je zrejmé, že Škopov film je postavený na slede veľmi presne zvolených situácií. V nich sa rozkrývajú a postupne odhaľujú všetky potrebné informácie i motivácie postáv. Aj to, čo na prvý pohľad nemá opodstatnenosť, sa vo filme neskôr objasní. V scenári nie je miesto pre náhodosť ani pre obrazy, ktoré by vznikli „len tak“, na dokreslenie atmosféry. Každá situácia je dôsledkom nejakej inej, dávno minulej, ktorú však divák nevidel a na ktorú vo filme odkazujú len iné postavy. Dojem kauzality je tak veľmi silný, no divák sa paradoxne – tým, že minulé udalosti nevidel, len mu o nich referujú – ocitá v podobnej situácii ako opilec,

ktorý má okno. Čiže v podobnej situácii ako sama Eva. Tým viac s ňou potom môže súznieť a súcítiť.

Rovnako precízne sú zvolené aj prostredia a rekvizity. Evin neútulný petržalský byt odkazuje na jej tristé porozvodové obdobie. Vyschnuté kvety naznačujú dlhé intervaly neprítomnosti počas odvykacej kúry. Sadením nových akoby sa zase začínal ďalší cyklus života abstínujúcej alkoholičky. Ďalšie rekvizity nielen plnia svoj základný účel, ale majú i symbolickú hodnotu. Panenky Márie Evinej sestry odkazujú na jej pobožnosť, ale i na obraz trpiteľky, s ktorým sa Evina sestra stotožňovala. Červené šaty oboch „rivaliek“ v láske a ich „súboj“ na dámskej toalete zase konotujú motív zrkadlenia sa v očiach muža a stratu vlastnej identity. No a napokon je tu bazén v synovej záhrade, ktorý v sebe kumuluje hneď niekoľko významov: nie je len viditeľným poukazom na to, že rodina na tom ešte nie je finančne najhoršie, ale aj pokusom syna vyrovnáť sa „západným mužom“, ktorí mu konkurujú, a v závere sa stáva dokonca akousi plodovou vodou, v ktorej – takmer na hranici života a smrti – dochádza k prvému kontaktu matky so synom.

Takáto dôsledná práca s kauzalitou, motiváciami i prostrediami robí z *Evy Novej* komornú drámu s mimoriadne premyslenou štruktúrou. Spomedzi už spomenutých sociálne ladených slovenských filmov mal porovnateľne prepracovaný scenár jedine *Dom Zuzany Liovej*. Podobnosť nie je čisto náhodná: práve ona totiž robila na *Eve Novej* dramaturgiu spolu s matematicky precíznym strihačom Františkom Kráhenbielom.

K úspornosti a precíznosti filmu však prispieva aj to, že Marko Škop sa dobrovoľne zriekol viacerých výrazových prostriedkov filmu a zvlášť hudby. Mimoobrazovú hudbu nepoužil ani raz a aj tá vnútri obrazu zaznie hádam len dva razy. O to viac sa zameral na zvuky reálnych prostredí. Dialógy jeho filmu znejú na pozadí mestského ruchu či okolitej vravy – akurát Tesco, ktoré je v skutočnosti vždy plné akýchsi džinglov a reklám, ponoril Škop do neutrálneho nákupného šumu, aký počuť skôr v Lidli. Týmto prístupom k filmovému zvuku vytvoril zvláštny dojem realistického plynutia času. Škop a jeho strihač Kráhenbiel navyše nechávali mnohé zábery doznieť až tak, že miestami zrkobia, akoby išlo o denné práce. Tým sa im podarilo zmierniť efekt matematicky prepracovaného scenára, ktorý by inak mohol pôsobiť sterilne, vykonštruovane (alebo s hudbou priam gýčovo), a nechali doň vstúpiť život.

No ani to, že vo filme do seba všetko dokonale zapadá, ešte neznamená, že je v ňom všetko jasné. Nedozvieme sa, či je možné obnoviť to, čo sa už dávno pokazilo. A ani to, aká skutočne bola a aká stále je Eva Nová pod maskou svojej pokornej, no nepreniknuteľnej tváre so smutným a odhodlaným pohľadom. Jedno je však isté: Škopov film je koncertom minimalistického herectva, o akom Eva Nová hovorí, že by ho nezvládla. Emília Vášáryová ho pod Škopovým vedením zvládla bravúrne. ▲

Reminiscencie ako remeň (Príhody a skúsenosti Juraja Herza)

► Peter Ulman (filmový publicista)

Z memoárov režiséra sa môže vyklúť traktát o zmysle a úskaliach tvorby, šperkovníca historiek alebo komentované filmografické leporelo. Keďže bilančný imperatív často skôr ochromí, ako rozprúdi spisovateľskú vôľu, v nejednom prípade filmár ocení píšeuceho spoločníka. Buňuel mal Carrièra, Forman Nováka a Juraj Herz má Jana Drbohlava. Pod hercovsky jemne morbidným názvom *Autopsie (pitva režiséra)* sa skrýva faktograficky bohaté a zápalisté rozprávanie.

Je to rozprávanie sebavedomého muža a húževnatého tvorcu, ktorý obľubuje deklasované žánre, inklinuje k zobrazovaniu fantaskna a hrôzy, popri expresionistickom ladení však s rovnakou bravúrou sformuje aj výraz impresionistického alebo secesného sveta. Zvláda komédiu, paródiu, strašidelnú rozprávku, detektívku, grotesku či drámu, ale aj objavný dokument. Ako najvlastnejšie pritom v sebe nosí dávne skelety márne sľubných filmárskych zárodokov.

Upíri fúzy nemajú. Keď sa režisér Juraj Herz, veľký vyznávač hororov, istý čas aj člen porôt hororových filmových festivalov, rozhodol vojsť drobnou rolou vo svojom filme *Upír z Feratu* do klubu hercov, ktorí aspoň raz stvárňili pred kamerou upíra, prišiel tak načas o typickú ozdabu svojej tváre. Aby v dlhej „normalizačnej“ dobe neprišiel o svoju ľudskú tvár, musel sa vystríhať kompromitácie prikázaným prerezimným filmom, nápadito zúročovať núkajúce sa príležitosti, šikovne obmieňať filmárske teritórium podľa aktuálnych zákazov, a ak sa práve nedalo ani na Barrandove, ani na Kavčích horách a ani na Kolibe a v Mlynskej doline, dôstojne sa uplatniť v divadle. Po tom, ako sa k politickému filmu napokon za paradoxných okolností dostal a propagandu prebil humánnymi rysmi diela, emigroval ako čerstvý držiteľ háklivého ocenenia aj nového sobášneho listu do západného Nemecka, hoci pre byrokratické obštrukcie a skoré politické premeny de iure emigrantom ani nebol.

Fotografiami nešetriaca kniha s piliermi piatich

J. Herz a Jan Drbohlav: Juraj Herz – Autopsie (pitva režiséra)

(Mladá fronta, Praha, 2015, 517 strán)

kapitol, odkazujúcich na aristotelovskú výstavbu drámy, je od začiatku strhujúca, lebo tak sa odvíjal aj Herzov život, keď naplnil jeho detský svet strastami transportu do nacistického lágra, väznenia a oslobodeného navrátilca. Činorodý syn kežmarského lekárniksa sa potom usiluje krok za krokom naplniť svoje sny, znášajúc pri tom rôzne úskalia dobových pomerov. A keď už aj bez famáckeho vyškolenia prenikol okľukou cez bábkové divadlo a Semafor na post režisérskeho asistenta Brynychy a vzápätí Kadára a získal ostrohy na samostatnú réžiu, stránky sa plnia približovaním filmárskej práce a jej zákuľis. Množstvom drobných portrétov a skíc, technických postrehov o spolupráci s radom rôznorodých scenáristov, kameramanov, hudobných skladateľov a talentov ďalších filmárskych profesií, svedectiev o netradičných prístupoch a objavoch, patáliách a excesoch, spupnosti „normalizovaného“ vedenia štátnej kinematografie a zahraničných skúsenostiach.

Odmala jasné púšťateľské presvedčenie, že film je jeho osudom, odbremeňuje Herza od horkosti odstrkovaného „nefamáka“, hoci ju priznáva, podobne ako výstrelky svojej cholerickej povahy. Škoda akurát vnesenej rozpačitosti, keď pri vyhraňovaní sa voči tým, ktorí prešli jeho životom rušivými krokmi, použije aj manéver kamuflážnej ignorácie. Ako sa hutné a štavnaté rozprávanie približuje k prítomnosti, klasicky sa zrýchľuje a zostručňuje. Naostatok ho doplní predbežný „pítevný nález“ v podobe cenných prehľadov Herzovej režisérskej a hereckej práce vo filme, v televízii a v divadle. ▲

Eva Nová (Slovensko/Česko, 2015)

REŽIA A SCENÁR: Marko Škop KAMERA: Ján Meliš STRIH: František Kráhenbiel HRAJÚ: Emília Vášáryová, Milan Ondřík, Anikó Vargová, Zofia Martišová MINUTÁŽ: 106 min. HODNOTENIE: ●●●●

Tisícročná včela
(1983)

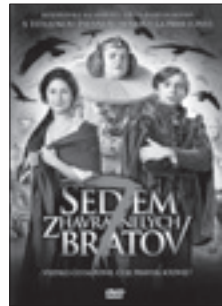
V kolekcií digitálne reštaurovaných filmov SFÚ na DCP nosičoch je hneď niekoľko diel režiséra Juraja Jakubiska a medzi divácky najatraktívnejšie patria *Tisícročná včela* a *Sedím na konári a je mi dobre*. Prvý z nich vznikol podľa rovnomenného románu Petra Jaroša a jeho autor spolupracoval s Jakubiskom aj na scenári. Ide o rozvetvený príbeh liptovskej rodiny Pichandovcov na pozadí historických udalostí konca 19. a začiatku 20. storočia. Výtvarne kultivované stvárnenie témy, ako je u režiséra zvykom, čerpá inšpiráciu z magického realizmu. Film navyše predstavuje pestrý diapazón vyjadrovacích postupov. Zachováva si pritom aj silný, divácky mimoriadne príťažlivý príbeh. Podčiarkujú ho výborné herecké výkony Jozefa Kronera v úlohe Martina Pichandu aj Štefana Kvietika, ktorý stvárňuje jeho syna Sama. Zaskveli sa tu aj ďalšie herecké osobnosti, ako Michal Dočolomanský, Pavol Mikulík, Jiří Císler, Milan Kiš či Barbora Štěpánová. Za zmienku určite stojí aj vynikajúca hudba Petra Hapku. Film získal po svojom uvedení viaceré ceny a medzi najvýznamnejšie patrí Zlatý fénix z MFF Benátky. Československí novinári ho v roku 1990 označili v hlasovaní za najlepší film 80. rokov.

Sedím na konári a je mi dobre
(1989)

Po takmer dvoch desaťročiach, čo Juraj Jakubisko nemohol v hranom filme spracovať svoj vlastný autor-ský námet, sa týmto titulom čiastočne vracia k svojej snímke *Vtáčkovia, siroty a blázni* (1969). Odkazuje na ňu najmä voľbou vzťahového trojuholníka – dvaja muži a jedna žena –, ale čiastočne aj formálnym spracovaním. Podobný vzťahový trojuholník sa objaví ešte vo filme *Lepšie byť bohatý a zdravý ako chudobný a chorý* z roku 1992. Režisér charakterizoval tieto tituly ako „trilógiu o slobode a šťastí“. Príbeh filmu *Sedím na konári a je mi dobre* sa odohráva tesne po skončení druhej svetovej vojny. Vojnového veterána Prengela a komedianta Pepého spojí náhodné objavenie ulúpeného židovského zlata, ale aj stretnutie s tajomným dievčaťom Ester. Ako veľmi šťastné sa ukázalo obsadenie Bolka Polívku do úlohy Pepého, no výborne mu sekundoval Ondřej Pavelka ako Prengel. Ester stvárnila začínajúca herečka Markéta Hruběšová. V drobnej úlohe pošťára sa zaskvel Miroslav Macháček. Jakubiskovo silné výtvarné videnie pretlmočil do filmu kameraman Laco Kraus, o hudobný sprievod sa postaral Jiří Bulis. Tento film bol po *Tisícročnej včele* druhým slovenským titulom, ktorý sa predstavil v súťažnej sekcii prestížneho festivalu v Benátkach.

► Róbert Šulák

Sedem zhavranelých bratov
(Magic Box Slovakia)

Rozprávky patria k divácky obľúbeným žánrom. Po vlnaťom úspechu *Lásky na vlásku* Mariany Čengel Solčanskej prilákala nová slovensko-česká rozprávka *Sedem zhavranelých bratov* (2015) v réžii Alice Nellis od mája do kín vyše 40 000 divákov a teraz vychádza na DVD. Rozpráva známy príbeh dievčata, ktoré sa podujme zachrániť svojich bratov a zbaviť ich kliatby. Zatiaľ čo slovenská verzia sa odvoláva na predlohu Pavla Dobšinského, podľa ktorej bratov zakliala ich matka na havranov, v tej českej (žiaľ, na DVD nie je aj verzia v češtine, ktorou hovorí väčšina hercov), ktorá sa odvoláva na predlohu Boženy Němcovej, sa bratia menia na krkavce (a krkavce si aj zahrli v tomto filme). Výsledkom je však moderná rodinná rozprávka, v ktorej nechýba humor a ktorá dokáže zaujať divákov naprieč generáciami. Aj vďaka herecku Marthy Issovej, ktorá postave obetavej sestry dodala prirodzenosť a energiu. Film je na DVD s obrazom vo formáte 16 : 9, so slovenským dabingom so zvukom 5.1 DD, 5.1 DTS, s audiokomentárom pre nevidiacich a so slovenskými titulkami pre nepočujúcich a s anglickými titulkami. Ako bonusy sú tu trailer a videoklip s piesňou v podaní Mariky Gombitovej.

► Miro Ulman

Suri
(K2 studio)

Najnovší film režiséra Pavla Barabáša po distribúcii v slovenských kinách vychádza na DVD ako ďalší titul zo série spoločnosti K2 studio s názvom Grand Prix – má poradové číslo 26. Po filme *Žiť pre vás* (2014) – pocte Wiesławowi Stanisławskému, ktorý liezol v najvyšších stenách slovenských Tatier novými, náročnými cestami len s konopným lanom okolo pása – zavedie Barabáš divákov po neznámej africkej rieke k unikátnemu prírodnému kmeňu Suri. Je to spoločenstvo, ktoré sa rozhodlo bojovať za zachovanie svojich tradícií a pôvodného spôsobu života. Film je zamyslením nielen nad ich budúcim osudom a zanikaním jedinečných kultúr, ale aj nad potrebou rôznorodosti ľudstva, nevyhnutnej na prežitie našej civilizácie v globalizujúcom sa svete. Film vznikol v koprodukcii K2 studia a RTVS. Nahrúvalo sa v Etiópii, Namíbií, Kongu a Angole. *Suri* je na DVD s obrazom vo formáte 16 : 9, v slovenskej a anglickej verzii. Ako bonusy sú na ňom nepoužité scény, rozhovory, fotografie, upútavka aj niečo navyše. Film získal Cenu za dobrodružné objavovanie kmeňových tradícií na Medzinárodnom festivale horských filmov v Poprade.

VÝBER CSF

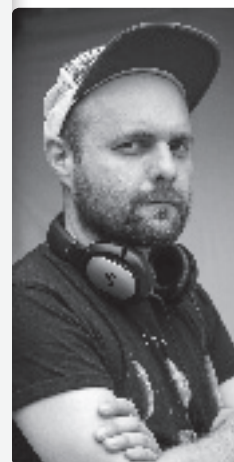
animátorka
Katarína Kerekesová

Práve s tímom Mimi & Lízy nastavujeme výrobu pre nový seriál *Websterovci* v 3D spracovaní. Opäť pôjde o seriál pre deti a koprodukcii s Rozhlasom a televíziou Slovenska. S vydavateľstvom Slovart sa nám podarilo úspešne uviesť do života knihu *Mimi & Líza 2*. Počas vianočného vysielania si pozriete aj nové epizódy televízneho seriálu a vypočujete nové časti v rozhlasovom spracovaní. V predaji je aj aplikácia *Mimi & Líza*. A okrem toho ešte stále šoférujem veľa kilometrov z vidieka do mesta a späť.

strihač a producent
František Kráhenbiel

Práve som sa vrátil z premiérového turné po Slovensku s filmom *Eva Nová* a som rád, že naše úsilie o „dobrý film“ sa odráža v prvých reakciách divákov. Teraz sa odoberiem na zimný spánok v Banskej Štiavnici a budem si doliečovať traumy z postprodukčného procesu, ktorý je z roka na rok komplikovanejší. Ale ako som na tomto mieste písal minule, záhradka a jej posledné dozrievajúce plody za oknom nakoniec všetky rany vyliečia...

režisér a producent
Peter Begányi

Práve som dokončil 20-dielny komediálny seriál pre TV Jov, v ktorom účinkujú Marián Miezga, Lujza Garajová Schrameková a traja skvelí detskí herci. Pripravujem kriminálny seriál s názvom *1890*, ktorý sa odohráva v Betliari a jeho okolí. Na projekte sa podieľa scenáristka Zuzana Dzurindová a kameraman Noro Hudec. A stále žasnem nad perfidnosťou komisií v Audiovizuálnom fonde.

Záber z víťazného filmu *Pôda a tien*. FOTO: MFF Bratislava

MFF Bratislava – festival súvislostí

► Jaroslav Hochel (filmový publicista)

Sedemnásť ročník Medzinárodného filmového festivalu Bratislava (12. – 17. november) nadviazal na to najlepšie z tradície tohto podujatia a zároveň priniesol viacero novinek. Jeho novým umeleckým riaditeľom sa stal Pavel Smejkal a aj program bol koncipovaný po novom. Počas šiestich dní ponúkol rovnú stovku filmov – 46 celovečerných a 54 krátkych.

Nešpecializovaný festival, akým MFF Bratislava je, nemá veľa možností, ako vyskladať svoj program. Ide zvyčajne – popri jednej či viac súťažiach – o predstavenie svetového a európskeho filmu, národných kinematografií, profilov tvorcov a kinematografie domácej. Tohto roku sa podarilo narušiť konvencie a vyslať do plachiet festivalu čerstvý vietor. „Zrušenie“ súťaží hraných, dokumentárnych a krátkych filmov môže navonok vyzeráť ako zvláštny ťah, ale skutočnosť je taká, že súťažné filmy boli iba rozptýlené v ostatných sekciách – posilnila sa tým konzistentnosť festivalu a dôraz na aktuálne tematické okruhy. (Kto chcel program sledovať podľa súťažného kľúča, ľahko si podľa katalógu súťažné filmy vyhľadal.) Samozrejme, nechýbali ani spomínané „klasické“ sekcie súčasného svetového (Cinema Now) či európskeho filmu (Europa), ale najrezonujúcejšou témou bola rodina, čo bol vzhľadom na tohtoročné udalosti na Slovensku dobrý ťah. Zvučka festivalu v sebe spájala motív rodiny s motívom videokaziet (VHS), ktorému bola venovaná sekcia Nostalgia: Príbehy z videokaziet. Išlo o snímky, ktoré s fenoménom videokaziet tematicky súviseli alebo boli kedy si priamo na nich šírené a s láskou opatrované –

uvádzali sa priamo z videokaziet v alternatívnom priestore Gorila.sk Urban Space, čo zapadlo do súčasného záujmu o retro. Slubná je nová sekcia Lexikón, ktorej autor Tomáš Hudák mieni každý rok predstaviť určitý estetický či technický fenomén filmu alebo výrazový prostriedok filmovej reči. Voľba padla na formát filmového obrazu, ktorý sa v priebehu dejín filmu vyvíjal a aj v súčasnosti sa mení pod vplyvom digitálnych technológií. Tak sa stalo, že klasický akademický formát je dnes už raritou (film *Kôň Dinheiro* portugalského režiséra Pedra Costu), kým anamorfotický obraz stále očarúva (*Ben-Hur* Williama Wylera z roku 1959) a prekva-piť môže diváka film v kruhovom formáte (*Lucifer* Belgičana Gusta Van den Bergheho, nakrútený v Mexiku). V tejto sekcii nechýbali ani širokohlé dokumenty Vlada Kubenka, Karola Skřipského, Milana Černáka, Dušana Hanáka a Dušana Trančíka z rokov 1959 až 1975.

V súťaži hraných filmov zvíťazila snímka *Pôda a tien* kolumbijského režiséra Césara Augusta Aceveda, príbeh farmára vracajúceho sa po 17 rokoch na svoj statok a k rodine, ktorú opustil – zdevastovaná je nielen okolitá krajina, ale aj rodinné vzťahy.

Túto subtílnu snímku ocenila aj porota FIPRESCI. Cenu za najlepšiu réžiu si odniesla Ida Panahandeh za iránsky film *Nahid* – vykresluje v ňom situáciu ženy, ktorá sa po rozvode iba z manželovej „milosti“ môže starať o svojho desaťročného syna, ale aj o túto „výsadu“ musí tvrdo bojovať. Navid Mohammad Zadeh, ktorý vytvoril v tomto filme postavu protagonistkinho nového priateľa, získal cenu za najlepší mužský herecký výkon. Obdobná cena v ženskej kategórii poputovala ex aequo medzi herečky Niki Karimi a Sahar Ahmadpour v ďalšom iránskom filme *Streda, 9. máj* (r. Vahid Jalil). Stvárnili tu dve ženy, z ktorých každá potrebuje veľkú sumu peňazí na vyriešenie rodinného problému a obe chcú využiť ponuku filantropa, ktorý ju zverejní v miestnom deníku. Tento film získal aj cenu študentskej poroty.

V súťaži dokumentov označila porota za najlepší film *Nemeckú mládež* francúzskeho režiséra Jeana-Gabriela Périota. Snímka podáva svedectvo o politickej radikalizácii časti nemeckej mládeže v 60. rokoch minulého storočia, pričom je zvyklovaná výlučne z už existujúceho obrazového a zvukového materiálu. Zvláštne uznanie pripadlo bosnianskemu režisérovi Vladimirovi Tomičovi za film *Flotel Europa*, v ktorom poskladal z autentických materiálov obraz života emigrantov z bývalej Juhoslávie na obytnej lodi neďaleko Kodane v prvej polovici 90. rokov. Práve tento film akoby bol príznačný pre tohtoročný festival – bol zostrihaný z materiálov z autentických videokaziet a zároveň bol príspevkom na tému utečencov. Ostatne, téma utečencov – bez snahy o násilnú aktualizáciu – rezonovala aj v ďalších filmoch: v *Tatovi* Kosovčana Visara Morinu či v snímke *Mediterranea* talianskeho režiséra Jonasa Carpignana. Posledná spomenutá snímka bola súčasťou trojice filmov uchádzajúcich sa o cenu Európskeho parlamentu Lux – ďalšími dvomi boli bulharská *Lekcia*

(r. Kristina Grozeva a Petar Valčanov) a *Mustang* tureckej režisérky Deniz Gamze Ergüven.

Slovensko zastúpenie v súťažiach prakticky nemalo – ak nerátame menšinovú účasť v päťkoproductnom *Rodinnom filme*, ktorý režíroval v Česku pôsobiaci slovenský režisér Olmo Omerzu. Zabúdať však netreba ani na súťažný krátky film nášho Andreja Kolenička *Play!*, ktorý vznikol v srbskej produkcii. (Vítazom tejto súťažnej sekcie sa stala snímka *Washingtonia* gréckej režisérky Konstantiny Kotzamaní.) Inak však slovenskú kinematografiu celkom dôstojne predstavila samostatná sekcia Made in Slovakia, v ktorej dostal priestor aktuálny *Čistič* Petra Bebjaka, koprodukčná *Domáci péče* Slávka Horáka a stredometrážny televízny projekt *True Štúr* režisérovi Michala Baláža a Nora Držiaka, ako aj študentské filmy z VŠMU a z Akadémie umení v Banskej Bystrici. A v neposlednom rade bola uvedená *Medená veža* režiséra Martina Hollého ako pocta novej držiteľke pamätnej dlaždice na Filmovom chodníku slávy Emílii Vášáryovej.

MFF Bratislava nie je podujatím uzavretým do seba, o čom svedčí jeho spolupráca so spriaznenými filmovými podujatiami (Fest Anča – sekcia Junior: Súčasná animácia pre deti), s inými kultúrnymi podujatiami (Mesiac fotografie – Retrospektíva: Mišo Suchý), s už spomínaným Európskym parlamentom (Cena Lux) či s občianskym združením Červený nos Clowndoctors (charitatívne predstavenie dokumentu *Dal mi meno Malala* režiséra Davisa Guggenheimu). Jediným nedostatkom podujatia (odhliadnuc od veľmi rozpačitého otvorenia, na ktorom neprehovoril nik z vedenia festivalu) bol fakt, že trval iba šesť dní, z toho iba štyri so štandardným celodenným programom. To je na podujatie, ktoré má 17-ročnú tradíciu a v minulosti dokázalo ponúknuť 9-dňový program, trochu málo. ▲

MFF BRATISLAVA 2015 • CELKOVÝ ROZPOČET FESTIVALU: 250 000 eur (podpora z Audiovizuálneho fondu: 50 000 eur)

Emília Vášáryová v spoločnosti zakladateľky Filmového chodníka slávy Márie Reháčkovej a programového riaditeľa MFF Bratislava Pavla Smejkalu. FOTO: MFF Bratislava

Preplnená Ji.hlava

► Tomáš Hudák (filmový publicista)

Na Medzinárodnom festivale dokumentárnych filmov Ji.hlava (27. október – 1. november 2015) sa dá obdivovať mnohé, no keď je hlavnou udalosťou konverzácia s Julianom Assangeom a Marijou Aľochina, vyvoláva to otázku, či si toho festival na seba neberie priveľa.

MFDF Ji.hlava má zaujímavý vkus, ktorý mi sedí, a až na výnimky dramaturgiu nepodliezajúcu latku kvality. (A má aj otvárací a záverečný ceremoniál, aký nemá asi nikto na svete.) Navyše, tento festival pochopil ako málokto iný, čo znamená cieľavedome si formovať publikum. Rozhodol sa fungovať na viacerých úrovniach a cieľiť na rôzne skupiny – a dokázal (aj v spolupráci s Inštitútom dokumentárneho filmu) podchytiť prakticky celý svet dokumentu v Česku a okolí. S trochou zjednodušenia sa dá povedať, že z *niche* urobil *trendy*.

Väčšie však neznamená vždy lepšie. Minuloročné problémy s nedostatočnou kapacitou sa vyriešili novou kinosálou. No odrazu je 7 súťažných sekcií, 4 + 1 retrospektíva a 19 (neraz maličkých) nesúťažných sekcií, plus sprievodný a industry program. Zrazu je bežné chodiť na projekciu o polhodinu alebo hodinu neskôr, pozrieť si z filmu desať minút a ísť ďalej. Viackrát sa mi stalo, že dvere sa otvárali každé dve minúty, ľudia odchádzali a prichádzali a vinou hluku a svetla zvonku si to všimli všetci, keďže na dverách nie sú závesy. Vždy som bol v týchto veciach zhovievavý, pokojne nech sú na festivale návštevníci, ktorí sa naň prišli zabávať a do kina idú iba raz denne. Aj divák, ktorý vidí kreatívny dokument prvýkrát v živote a je v kine náhodou, je plnohodnotný divák – o to lepšie, keď ho film zasiahne. A odchádzať z filmu je podľa mňa úplne v poriadku. No toto bolo už priveľa.

Nič to však nemení na tom, že som v Jihlave stretol niekoľko zaujímavých ľudí a videl iba dobré filmy. Keď píšem o veľkosti, zrejme najsilnejším zážitkom – v mnohých významoch slova – bol monumentálny film Abbasa Fahdela *Vlast (Irak v roku nula)*, dokumentujúci život v krajine tesne pred vypuknutím vojny a tesne po ňom. Alebo dva filmy

„pôvodom“ z festivalu v Locarne: víťaz jihlavskej súťaže svetových dokumentov Opus bonum *Vpred smrtelne pomaly* španielskeho debutanta Maura Hercaje radikálny, observačný, depresívny a vizuálne krásny film o plavbe na lodi a experimentálne ladený *Samopal alebo písací stroj* Američana Travisa Wilkersona je zase príbehom o láske a revolúcii, reflexiou svedomia Ameriky i hnutia Occupy.

Svetovú premiéru mal v Jihlave napríklad nový minimalistický a ambientný film Thomasa A. Østbyeho *Veci*. V rámci fokusu na nórsky dokument sa premietali aj jeho dva predchádzajúce tituly *Predstava o Emanuelovi* a *Preč z Nórska*, po ktorých Østbye hovoril s divákmi o svojej tvorbe.

Jedným z najvýznamnejších hostí festivalu je už tradične tvorca, ktorý má blízko k experimentálnej kinematografii – tento rok to bol Artavazd Pelešjan. Predstavil šesť svojich filmov a viedol dlhý masterclass. No MFDF Ji.hlava uviedol aj snímky francúzskeho avantgardistu Eugèna Deslawa, surrealistov, sekciu o filme a filozofii či tradičné sekcie experimentálnych filmov. Zo súčasných tém sa festival zamerl na terorizmus (aj v historickej perspektíve) a vojnu v Sýrii. Jednou z najzaujímavejších sekcií bol Český pohreb, tvorený zväčša televíznymi záznamami pohrebov známych osobností. Bez komentára sme tak mohli sledovať vytváranie reprezentácií, mýtizáciu či zmeny rétoriky v rozmedzí niekoľkých dekád.

V rámci súťaže Medzi morami mali premiéru dva slovenské filmy: *Čakáreň* Pala Korca a *Para nad riekou* režisérova Roberta Kirchhoffa a Filipa Remundu. Jednou z porotkyň v tejto súťaži bola slovenská filmárka Viera Čákanyová. ▲

Štúr? Whatever

► Jakub Lenčes (poslucháč audiovizuálnych štúdií na FTF VŠMU)

Ludovít bol nenahraditeľný, osamelý a nekompromisný. Päťdesiatšesť minút filmu *True Štúr* v troch najdôležitejších slovách. Už sa asi nezbavím pocitu, že celé to investigatívne pátranie po skutočných okolnostiach smrti Štúra je iba prvoplánovou zámienkou na to, aby boli tieto konkrétne slová nahlas vyslovené. Tak nech znejú.

RTVS oslavuje s dokudrárou *True Štúr* na čele 200. výročie narodenia tejto veľkolepej osoby. Mená autorskej trojice sú Marián Prevendarčík, Michal Baláž a Zuzana Šajgalíková. Netradičný prístup, vytvorenie akejosi noirovej antitézy romantizmu s využitím animovaných sekvencií bez toho, aby utrpela informačná hodnota filmu, prezrádza nemalé ambície. Odlíšiť sa a vzdialiť, no predsa s cieľom priblížiť sa. Nechcem hovoriť od koho a ku komu, to môže byť individuálnejšie, než sa zdá. Pre RTVS ide v každom prípade o významnú udalosť. V rámci „štúrovského“ vysielania uviedla okrem iného aj dva premiérové dokumenty – *Ludovít Štúr* a *Pravá tvár Ludovíta Štúra*, ktoré takisto tvarujú povedomie, no z hľadiska propagácie iba sekundovali filmu *True Štúr*, ktorému sa budem venovať.

Na úvod krátku záber. Statický celok. Robert Roth ako pán Hronský kráča po obyčajnom poli chrbtom ku kamere. Pole pôsobí zanedbane, vyschnuto. Zdá sa, že biele slnko praží; keby vzduchom nepoletovali animované snehové vločky, myslím by som si, že je horúco. Január som v tom veľmi nebadal. Beriem to ako zámer. To šero-čierno je zaujímavé a svojské. Roth je od nablýskaných topánok po cylinder v čiernom. Zlovstne kráka vrana, hrá chmúrna hudba. Toto všetko je natlačené do prvého záberu.

Film sa odohráva počas jediného večera/noci v Modre 15. 1. 1856, v deň Štúrovho pohrebu. Hronský obieha jeho najbližších. Vypytuje sa a vypytuje. Oni odpovedajú. A tvorcovia si isto zaslúžia naše

sympatie, no čo sa spracovania ešte týka, myslieť si, že samotné nabúrание konvencií urobí všetku prácu, je málo.

Snaha vymaniť sa z priemeru je snahou vytrhnúť diváka z apatie. V tom vidím najväčší rozpor filmu. Na jednej strane sa dištancuje od učebnicovej lineárnosti, akéhosi predpísaného a mechanického vnímania historickej látky, s ktorou sa bežne podáva v školách (spomínané vizuálne, občasnú vtípy). Nepozýva do lavíc. Na strane druhej sa však neodváža fungovať bez didaktickosti. Zostáva zbytočne a nudne opisný. Hlasom – či už Rotha, alebo predstaviteľov iných Štúrových blízkych – vysvetľuje všetko, k čomu by mohol iba potmeľútsky nabádať. Film mal buď smerovať k čo najväčšej exaktnosti a detailnosti skúsených historikov či aspoň pedagógov, alebo sa s ňou hrať a utekať čo najďalej od lavíc, no stále ukazovať, že to nemusí znamenať diletantstvo. *True Štúr* je zaseknutý niekde uprostred.

Nech borí mýty, nech sú v animovaných úsekoch ukryté detaily pre zasvätených, no nech som ako divák aj svedkom živého a zaujímavého, pritom úplne jednoduchého dialógu. Statickosť, bral som ju ako zámer a nemám proti nej nič, no v tomto prípade páchne patológiou. Herci sú meraví, aj Robert Roth. (U neho to beriem ako zámer.)

RTVS taktodľaleko mimo zaužívaného štandardu ešte nezašla, v tom je *True Štúr* prvotinou. Lacnou, no vidno veľký potenciál. Nezvyčajnosť je cesta. Iná perspektíva, to je podnet sám osebe. ▲

Zuzana Mauréry • FOTO: PubRes

Učiteľka – starý príbeh s večnou témou

► Zuzana Sotáková

Napadlo vám niekedy, koľko príbehov uchovali drevené lavice v triede? Jeden taký, čo zažil scenárista Petr Jarchovský, sa na budúci rok dostane do kín aj do vysielania RTVS. Režisér Jan Hřebejk nakrútil film *Učiteľka* celý na Slovensku.

Kým si školáci užívali posledné voľné dni tohto leta, v inej „škole“ bolo rušno. V auguste a septembri sa priestory v RTVS zmenili na dejisko snímky *Učiteľka*, ktorú nakrúcal režisér divácky úspešných titulov *Pelíšky* a *Pupendo*, ale aj *Musíme si pomáhať*, *Kawasakihoruža* či *Nevinnosť*. *Učiteľka* bola pôvodne zamýšľaná ako televízny projekt, no nakoniec sa vďaka slubnému spracovaniu dostane aj do kinodistribúcie.

Po príchode do Mlynskej doliny vchádzame do prázdnej triedy. Čas akoby sa vrátil o pár desaťročí nazad, pred očami máme dobre známe rady drevených lavíc a stoličiek, pred nimi tróni katedra a za ňou čierna tabuľa. Okná zdobia papierové vystrihovanky, na nástenke sú obrázky vtákov a stromov. Akosi tu však chýbajú deti. Zdá sa, že tejto scéne odzvonilo, a my sa vyberáme po spleť chodbách hľadať filmový štáb. Ten sa v čase našej návštevy koncentruje v riaditeľni. Kým sa kameramani rozmiestňujú v stiesnených priestoroch s farebnými tapetami na stenách, korunovaných portrétom Gustáva Husáka, vo vedľajšej miestnosti čakajú na scénu Zuzana Mauréry, Peter Bebjak, Richard Labuda – protagonisti filmu. „Hrám Václava Littmanna, astrofyzika, ktorému emig-

rovala manželka a on sa stal pre zriadenie nebezpečnou osobou. Littmannov syn nastupuje do školy a nielen on, ale aj ďalšie dve rodiny majú istý problém s učiteľkou. Práve tieto tri rodiny sa rozhodnú iniciovať rodičovské združenie a dosiahnuť, aby už učiteľkou nebola,“ opisuje svoju postavu Bebjak.

O pár minút neskôr som už nalepená na stene chodby ako tapeta, mám výhľad na scénu a ponad plece režiséra nakúkam na monitory. Člen štábu ešte naženie parostrojom trochu dymu do miestnosti a môžu sa pustiť kamery. Sledujeme obraz, keď sa v riaditeľni stretávajú Littmann a jeho syn (hrá ho Richard Labuda) s chlapcovou novou učiteľkou, ktorej sa herecky s ľahkosťou zhostila Zuzana Mauréry.

Nielen táto scéna, ale všetky patria slovenským hercom. „Vždy sme uvažovali, že ten film budeme realizovať ako česko-slovenský. O tom, že sa bude celý nakrúcať na Slovensku, rozhodli vlastne peniaze. A som tejto výzve veľmi rád. S výnimkou *Csongora Kassaia* som s nikým z týchto hercov nespoločoval a na rozdiel od kameramana som v tom dlho tápal. No keď si scenár prečítal Martin Žiaran, aj on bol presvedčený, že učiteľkou má byť Mauréry,“ pre-

zradil Jan Hřebejk, ktorého sme na chvíľu vyrušili pri úprave scenára medzi dvomi obrazmi. I keď sa dej filmu odohráva v jeden deň roku 1983, tvorcovia berú príbeh ako metaforu súčasnosti. „Je to síce zábavný film, ale pritom nestráca mrazivý rás. Rodičia sa radia, či nemajú zakročiť proti učiteľke, ktorá ich vydiera cez deti. Je to o tom, ako vzniká korupcia a vnútorný strach. Petr Jarchovský síce vychádzal z vlastnej skúsenosti, z udalostí, ktoré sa stali niekedy začiatkom 70. rokov u nich v škole, ale dôvod, prečo to točíme, sa viaže na dnešnú situáciu. Nejde o nejaký absurdný príbeh z čias okupácie, ale o problematiku oddelovania dobra od zla. Ten strach je niečo ako veľká, no nenápadná spoločenská choroba. Strach človeku nedovoľuje povedať pravdu, keď treba, alebo zachovať sa statočne, keď je to nutné. To je tá ‚vstřícná předposranost‘ a tá sa nevzťahuje len na obdobie komunizmu,“ pokračuje v rozprávaní režisér. Ako však zdôrazňuje, nechce nakrútiť film, ktorý bude charakterovo čierne-biely. „Najzábavnejšie na ňom je, že sranda vyplýva z toho, že takéto situácie sami poznáme. A ja sa z toho nevyčleňujem. Nie je to moralizovanie z pohľadu človeka, ktorý sa pozerá zhora dolu na to, ako sa ľudia potácajú vo svojich slabostiach a neodvážia sa vystúpiť proti tým, ktorí manipulujú.“

Hřebejkov film o tom, ako vzniká strach, ale aj odpor voči nemu, vznikol takmer celý v priestoroch RTVS. „V tomto prípade bol scenár napísaný tak, že 80 percent z neho sa odohrá v jednej triede počas rodičovského združenia. A práve z toho združenia odskakujeme do retrospektív, prostredníctvom ktorých vi-

díme, čo mu predchádzalo. Od začiatku sme vedeli, že musíme nájsť priestor, ktorý bude fungovať a na ktorý sa bude dať pozeráť tri štvrtiny filmu. Šli sme na obhliadku RTVS kvôli ateliérom, v ktorých sme chceli postaviť byty. No v ten deň mali asi deň otvorených dverí, pretože tam pobehovalo množstvo detí, a keď sme začuli ich krik, zrazu sme si uvedomili, že by sme tam mohli postaviť celú školu. Tak vznikol nápad využiť televíziu takmer na všetky lokácie,“ približuje hlavný kameraman filmu Martin Žiaran. Nakoniec tam teda vystavali nielen triedu, ale aj päť bytov protagonistov, riaditeľňu, letisko, odbavovaciu halu, nemocnicu či prednáškovú sálu Akadémie vied. „Tá budova nám poslúžila geniálne. Je z druhej polovice 70. rokov a všetko sa tu dalo spraviť. Samozrejme, že sme si toho veľa doupravovali s architektom Jurajom Fábrym, ale ja som nadšený,“ dodáva Jan Hřebejk. Spokojnosť prejavuje aj Žiaran: „Je to komorný príbeh a zároveň náročný na realizáciu, pretože je v ňom všetko – deti aj dospelí, leto i zima, deň aj noc. Je to veľmi náročné na logistiku nakrúcania. Preto bola na začiatku idea, že by sa celý film robil buď v ateliéri, alebo v upravenom interiéri, ktorý budeme mať pod kontrolou. A zrazu sme vošli do budovy televízie, ktorá túto možnosť ponúkla a zafungovalo to výborne.“

Ako bude fungovať príbeh učiteľky, ktorá po smrti manžela nemá už nikoho a školopovinné deti s ich rodičmi sa pre ňu stávajú náhradou za rodinu – a v nej si predsa „treba pomáhať“ –, to sa dozvieme už v nadchádzajúcom roku. ◀

Kameraman Martin Žiaran, herec Peter Bebjak a režisér Jan Hřebejk. ■ FOTO: PubRes

Človek za kamerou

► **Pavla Rachelová** (absolventka audiovizuálnych štúdií na FTF VŠMU)

Vznik filmu je náročný proces, o tom niet pochýb. Dá sa to stroho skonštatovať, ale čo sa za tým skrýva? Ak je niečo náročné, žiada si to podrobnejší pohľad, ktorý môže byť o to zaujímavejší. V mesačníku **Film.sk** prinášame seriál, v ktorom počas roka prevedieme čitateľov rôznymi fázami tvorby a výroby filmu až po jeho verejnú prezentáciu. V tomto čísle predstavíme kameramanskú profesiu.

Hovorí sa, že zrak je našim najdôležitejším zmyslom – prostredníctvom neho získavame až 80 percent informácií. V audiovizuálnom diele tvorí obrazová zložka dominantnú časť a jej autorom je kameraman. Podľa kameramana Laca Krausa je to jedna z najkrajších profesií, pretože pracuje s pocitom. Podobne to vníma aj jeho kolega Ján Ďuriš, ktorý kameramana charakterizuje ako autora obrazovej zložky audiovizuálneho diela, kde spolu s režisérom a výtvarníkom vyberá pre príbeh vhodnú hmotnú realitu a tú povyší kvalifikovaným využitím výrazových prostriedkov na emotívne pôsobivú.

Dobrá kamera však nie je len technicky zručný, je zároveň obrazovým dramaturgom. Technicky zručný kameraman zvládne remeselne dobrý záber, to znamená, že pozná natáčacie a osvetľovacie techniky a technológie fotografického procesu. Jeho umelecký prínos spočíva v kreatívnom vytváraní predkamerovej reality a spôsobe jej zaznamenania. „Veľkí kameramani ponúkajú vizuálnu interpretáciu, ktorá v režijnom výklade posúva film do vyšších úrovní. Každý špičkový režisér si mimoriadne váži, keď má kameramana, s ktorým sa môže rozprávať nielen o dramaturgii a režijnom výklade, ale aj o celkovom poňatí, akým spôsobom vyzobrávať príbeh,“ vysvetľuje Laco Kraus.

Na túto tvorivú umeleckú činnosť využívajú kameramani celý arzenál výrazových prostriedkov. Za jeden z najdôležitejších a najzákladnejších považujú prácu so svetlom. Vďaka nemu vedia vytvoriť rôzne atmosféry a nálady. Ján Ďuriš objasňuje: „V prirodzenom prostredí je istá svetelná realita, na ktorú je človek zvyknutý, a úlohou kameramana je

napodobniť pre oko známu svetelnú realitu, tzv. svetelnú konštrukciu. Najlepšie je to, samozrejme, tak, keď si divák ani neuvedomí, že je to svietené.“ Ďalšie výrazové prostriedky sú farba, kompozícia, veľkosť záberu, pohyb kamery a takisto médium, na ktoré je audiovizuálne dielo zachytené.

Prostredníctvom výrazových prostriedkov môžu kameramani časom získať svoj vlastný vizuálny rukopis. Tvorí ho spôsob, akým pracujú s prostredím, so svetlom, s filtrami, s pohybom kamery – tieto a ďalšie výrazové prostriedky determinujú kameramanov štýl. Ten by však podľa Ďuriša nemal pôsobiť na úkor filmu. „Dobrá sú tí kameramani, ktorí nemajú jednotný rukopis ako povedzme maliar. Kameraman by nemal mať jeden vyhranený štýl, ale mal by vedieť realizovať konkrétny príbeh. Mojm krédom bolo vždy robiť nie pekné, ale potrebné obrázky, to znamená nájsť pre každý príbeh adekvátne obrazové riešenie.“

Akú majú vlastne kameramani autorskú slobodu? Zhodli sme sa, že existujú tri typy režisérov. Tí, čo považujú kameramana len za remeselníka. Vizuál filmu majú v hlave a kameraman je len prostriedkom, ako tieto režisérove predstavy technicky perfektne dosiahnuť. Ďalej sú tvorcovia otvorení komunikácii. Pre nich je kameraman pravou rukou a rovnocenným partnerom. A tretiu skupinu tvoria režiséri, ktorí obrazovú zložku plne ponechávajú v rukách kameramana a spoliehajú sa predovšetkým na jeho tvorivosť a predstavivosť. Kameraman Martin Žiaran hovorí: „Hoci by sa to mohlo zdať jednoznačné, nie je to tak. Obrazová koncepcia by mala vychádzať z tej režijnej, preto si myslím, že naj-

lepšia je stredná cesta. Je dobré, keď si režisér s kameramanom pri príprave filmu sadnú a spolu prídu na to, ako by mal obraz vyzeráť.“

V prípravnej fáze sa práca kameramana sústreďuje najmä na hľadanie najvhodnejšieho spôsobu zobrazenia, na to, akými výrazovými prostriedkami podporiť tému filmu – či zvoliť kameru z ruky, steadycam, aký typ kamery by bol najvhodnejší, aké objektívy, svietenie a tak ďalej. Potom prichádzajú na rad obhliadky, na ktorých sa zúčastňuje režisér a architekt. Dbať musia nielen na priestorové riešenie, ale aj na to, či priestor vyhovuje z hľadiska zvuku. Nevhodné sú priestory, ktoré majú v bezprostrednej blízkosti permanentný zdroj hluku – napríklad frekvencovanú železničnú trať (ak nie je režisérovým zámerom, aby divák každú chvíľu počul hluk prechádzajúceho vlaku). Po príprave nasleduje samotné nakrúcanie.

Kým pri dokumente si režisér často vystačí s jedným kameramanom, v hranej tvorbe to neplatí. Okolo kameramana prakticky funguje ďalší menší štáb. Samozrejme, býva to individuálne a závisí to aj od rozpočtových možností a náročnosti projektu. Do kameramanského štábu patria funkcie ako ostrič, švenker, grip, DIT technik alebo zakladač, technik a asistent kamery. Prácu ostriča a švenkra zrejme netreba zvlášť predstavovať. Grip alebo gripáci sú ľudia, ktorí zabezpečujú kamerovú jazdu – stavajú koľajnice a zaisťujú plynulý pohyb. DIT technik (pri nakrúcaní na digitálne médium) alebo zakladač (pri natáčaní na filmovú surovinu) má na starosti zakladanie a evidenciu materiálu. Technik je zodpovedný za technický stav kamery, jej správne uskladnenie, ošetrovanie po natáčaní či prenášanie. Samostatnú zložku tvoria osvetľovači, ktorí vytvárajú svetelnú atmosféru.

Všetky kameramanské zložky musia pracovať koordinovane a v súlade. No netreba zabúdať, že vo výsledku je dôležitá spolupráca všetkých tvorivých zložiek – maskérov, scénografov, hercov a ďalších.

Výprava hraného filmu sa viac približuje k seriálovej tvorbe než k dokumentu. A vlastne, sú tu nejaké rozdiely? Filmové dielo sa zvyčajne nakrúca na jednu kameru, v seriálovej tvorbe sa mizanscénou sníma viacerými kamerami súčasne. Vtedy je hlavný kameraman spolu s režisérom pri monitore a kontroluje obraz zo všetkých kamier. V prípade, že sa nakrúca na dve a viac kamier, ide síce práca rýchlejšie, no nedá sa vyhnúť istým kompromisom

– napríklad vo svietení či v uhle záberu. Seriálová tvorba, aj tá výpravnejšia a povedzme prepracovanejšia, podlieha ekonomickému tlaku, a preto sú kompromisy výraznejšie vo všetkých zložkách. Pri filme si autori zvyčajne môžu vymyslieť zložitejšie zábery a tomu je prispôsobená aj výroba.

Podľa kameramana Martina Žiarana nastáva tak trochu renesancia filmového materiálu. Nemyslí si, že je to vec módy, ale skôr umeleckého zámeru. Filmové kamery sú v súčasnosti dostupnejšie ako pred pár rokmi, rozdiel z hľadiska ceny sa znížil. Zároveň už nie je nevyhnutné chodiť na kontrolné projekcie do kina. V prípade, že sa natáča mimo mesta či v ťažšie dostupnom teréne, pracovná verzia denných prác (ešte nie v plnom rozlíšení) sa naskenuje a umiestni na zabezpečené cloudové úložisko. Prostredníctvom internetového pripojenia sú tieto denné práce prístupné nielen pre režiséra a kameramana, ale aj pre producenta.

Nevýhodou sú v tejto súvislosti postupne zanikajúce filmové laboratóriá. Za najzákladnejší rozdiel pri nakrúcaní na filmový materiál považuje Žiaran svetelnosť. „Rozdiel medzi snímaním na filmovú a digitálnu kameru je veľký. Digitálna kamera je citlivejšia na svetlo, a preto si kameraman môže dovoliť ísť do extrémnejších svetelných podmienok, čo v prípade filmového materiálu nie je také jednoduché. Najprv treba vytvoriť expozičné svetlo, aby kamera vôbec niečo zachytila, a do toho sa vytvára náladové svetlo. Navyše je štáb pocitovo koncentrovanejší, všetci akoby mali niekde v podvedomí, že filmovej suroviny máme obmedzené množstvo. A že sa nedá tak často opakovať.“

Zaujímavosťou je, že o isté priekopníctvo v práci s filmovým materiálom sa kedysi zaslúžil kameraman Laco Kraus – pri nakrúcaní celovečerného filmu *Sedím na konári a je mi dobre* (1989) použil prvý raz v československej kinematografii štyri negatívne suroviny. V tom čase sa bežne používali iba dva negatívy. Rozprávanie o tejto profesii uzatvára Kraus slovami: „Kameraman je ako brankár. Ktokoľvek môže mať v štábe problémy – herec sa môže pripiť, režisér môže byť unavený, ale keď kameraman natočí zlý záber, tak sa musí pretočiť, lebo je nepoužiteľný. V športe keď brankár dostane gól, prehráva celé družstvo, nielen on.“

VŠMU hostila konferenciu SIECE

Vo filmovom klube 35 mm na FTF VŠMU v Bratislave sa v dňoch 19. až 21. novembra konala 5. medzinárodná filmologická konferencia Screen Industries in East-Central Europe (SIECE). Venovala sa transformačným procesom v kinematografiách, ktoré prostredníctvom zásadných inštitučných, legislatívnych či technologických zásahov viedli k zmenám hodnôt, estetických trendov a spôsobov produkcie, distribúcie aj recepcie filmu. Prvý deň otvoril predkonferenčný česko-slovenský panel venovaný aktuálnym výskumným projektom v oboch krajinách, ako aj trendom v audiovizuálnej distribúcii. Hlavný program odštartoval 20. novembra sériou prednášok o postsocialistickej filmovej produkcii na Slovensku, v Česku a Poľsku. Pozoruhodným a pre miestnych návštevníkov možno „exotickejšim“ panelom bola sekcia venovaná transgresii a transformácii v srbskom filme. Za najzaujímavejšiu považujem prezentáciu Aleksandry Milanovič (Univerzita umení v Belehrade, Srbsko) na tému transmediálneho naratívu v balkánskej kinematografii. Za mimoriadne pútavú považujem aj sekciu venovanú poľskému filmu, kde Marcin Adamczak (Univerzita Adama Mickiewicza v Poznani, Poľsko) na príklade nedokončeného filmu poukázal na možné problémy debutantov pri získavaní financií. Ewa Ciszewska (Lodžská univerzita, Poľsko) sa zaoberala poľskou filmovou mekkou, tzv. Hollylodžom, kam sa rozhodne musí každý filmový nadšenec vydať na dovolenku.

Chuck Tryon (Fayettevillská štátna univerzita, USA) hovoril vo svojej prezentácii o súčasnom trende internetovej distribúcie so zameraním na Netflix. Za mierne sklamanie považujem prezentáciu Mikolaja Kunického (Oxfordská univerzita, Veľká Británia), ktorý do diskurzu veľmi neprispel a vo svojom všeobecnom príspevku ponúkol len povrchný pohľad na túto lokalitu.

Spomedzi posledných dvoch panelov stoja za vzdvihnutie predovšetkým príspevky Balázsa Vargu (Univerzita Loránda Eötvösa v Budapešti, Maďarsko), ktorý poukázal na zaujímavé trendy v maďarskom populárnom filme, a Oksany Bulgakova (Univerzita Johanna Gutenberga v Mainzi, Nemecko) o zmenách filmových postáv a štylistiky v Rusku.

► Marcel Šedo (poslucháč audiovizuálnych štúdií na FTF VŠMU)

TOP 10 SLOVENSKO

(1. 1. – 30. 9. 2015)

	POČET DIVÁKOV
1. <i>Mimoni</i>	359 196
2. <i>Päťdesiat odtieňov sivej</i>	239 137
3. <i>Rýchlo a zbesilo 7</i>	144 468
4. <i>Jurský svet</i>	114 620
5. <i>V hlave</i>	113 741
6. <i>Avengers 2: Vek Ultrona</i>	90 344
7. <i>Rytmus: Sídliškový sen</i>	80 464
8. <i>Magic Mike XXL</i>	63 603
9. <i>Ciiling a Zver-Nezver</i>	62 683
10. <i>Mad Max: Zbesilá cesta</i>	59 509

zdroj: ÚFD SR

Od 1. januára do 30. septembra 2015 prišlo do slovenských kín 3 276 540 divákov, ktorí zaplatili vstupné spolu 16 749 667 eur. V porovnaní s rovnakým obdobím roku 2014 to znamená medziročný nárast počtu divákov o 10,22 percenta a hrubých tržieb o 11,63 percenta. O 12,33 percenta však stúpol aj počet predstavení, a tak priemerná návštevnosť na predstavenie klesla z 29,12 na 28,61 diváka. Zatiaľ čo vlní sa cez hranicu 100 000 divákov dostali len tri tituly, tohto roku je ich až päť a *Mimoni* sa dokonca s 359 196 divákmi stali siedmym najnavštevovanejším filmom v ére slovenskej samostatnosti. Potešiteľné je, že do Top 10 sa opäť dostal aj domáci film. A znovu dokument. Po vlaňajšom titule 38 je ním režijný debut Mira Drobného *Rytmus: Sídliškový sen*, ktorý od premiéry 20. 8. 2015 videlo 80 464 divákov a patrí mu siedma priečka. Výsledky ďalších slovenských premiérových snímok boli nasledovné: *LokalFilmis* (premiéra 18. 6., 47 237 divákov), *Sedem zhavraných bratov* (28. 5., 40 556), *Rukojemník* (8. 1., 17 048), *Suri* (21. 5., 4 683), *Koza* (10. 9., 2 491), *Malý pán* (30. 4., 2 283), *Tak ďaleko, tak blízko* (2. 4., 2 067), *Mirage* (19. 3., 1 551), *Očami fotografky* (17. 9., 690), *5. pluk – Misia Afganistan* (12. 3., 617), *Návrat do horiaceho domu* (27. 1., 395), *Malá z rybárne* (3. 9., 270), *Farby piesku* (16. 9., 241), *Zmenil tvár Šanghaja* (23. 9., 124) a *Milan Čorba* (30. 4., 118). Všetkých šestnásť premiérových domácich novínok videlo počas prvých deviatich mesiacov roku 2015 spolu 200 835 divákov, čo tvorí 6,13 percenta celkovej návštevnosti.

► Miro Ulman

PROFIL

RICHARD BLECH

► Milan Polák (teatrológ)

Filmový kritik, historik, pedagóg, encyklopedista, autor a vedúci autorského kolektívu niekoľkých kníh o filme a filmároch, člen porôt na viacerých domácich i zahraničných festivaloch. Od druhej polovice 50. rokov minulého storočia podnes aktívny filmový publicista. Richard Blech sa v decembri dožíva osemdesiatpäť rokov.

O filme a filmároch začal Richard Blech písať už ako študent novinárstva na Filozofickej fakulte UK v Bratislave, ktorú absolvoval v roku 1956. V rokoch 1954 až 1972 bol redaktorom a neskôr vedúcim oddelenia kultúry v denníku *Smena*. Bol to

o období, keď v tejto redakcii pracoval kolektív dnes už legendárnych reportérov, akými boli Gavril Gryzlov, Slávo Kalný, Vladimír Ferko, Ján Čomaj, Ján Smolec, Milan Vároš a iní. Richard Blech svojou kultúrnou publicistikou, kritikami z oblasti dramatických umení, predovšetkým filmu, ako aj vynikajúcimi rozhovormi najmä s filmármi, domácimi i zahraničnými, patril medzi novinárske osobnosti nielen tohto obľúbeného denníka, ale celej vtedajšej slovenskej žurnalistiky. Boli to najmä 60. roky s atmosférou istého uvoľnenia, keď práca reportérov a kultúrnych publicistov zaznamenala obdivuhodné výsledky. Blech popri svojej novinárskej aktivite napísal knihu profilov filmových a divadelných tvorcov *S maskou a bez masky* (1962) a bol hlavným redaktorom kníh *Panoráma svetovej kinematografie* (1964 a 1965) a *Svet filmových režisérov* (1968).

V 70. rokoch sa začala tuhá normalizácia a tak, ako museli *Smenu* opustiť všetci menovaní reportéri, odchádza z redakcie aj Blech. Od roku 1972 bol pracovníkom Encyklopedického ústavu SAV a viedol autorský kolektív prvej slovenskej filmovej encyklopédie *Malá encyklopédia filmu – zahraničná tvorba* (1974). Pracoval na šesťväzkovej *Encyklopédii Slovenska* (1985 – 1987) a bol aj autorom filmových hesiel v encyklopedickom časopise *Pyramída* (1971 – 1987). Významným činom bolo vydanie vyše tisícstranovej *Encyklopédie filmu* (1993), ktorú Richard Blech zostavoval a bol autorom časti hesiel. Rozhľad v odbore, vedomosti a skúsenosti využil v maximálnej miere ako zodpovedný redaktor *Encyklopédie dramatických umení Slovenska* (1989). Do roku 2005 prednášal dejiny filmu na Filmovej a televíznej fakulte VŠMU. Jeho takmer celoživotným záujmom je život a dielo hviezdy nemého filmu Barbory Apollonie Chalupiec, známej ako Pola Negri. Jej otec bol Slováč z Nesluše. Blech o herečke napísal scenár televízneho filmu *Pola Negri – legenda a skutočnosť* (1972) a dizertačnú prácu (PhDr. na Masarykovej univerzite v Brne, 1972).

Po roku 1989, už v novej situácii, bol spoluautorom prvej encyklopédie osobností *Kto je kto na Slovensku* (1991), komplexnej monografie *Martin Hollý – život za kamerou* (2001) aj autorom knihy *Kameraman Stanislav Szomolányi* (2005). Publikačne je stále aktívny a za sebou má dielo, ktoré vzbudzuje úctu. ▲

JÁN LACKO

► Richard Blech (filmový historik)

Nedožitý deväťdesiatny režisér Ján Lacko otvára otázku, aký prínos znamenajú jeho filmy v kontexte vývoja slovenskej kinematografie a čo z nich preveril čas.

Lacko bol svojím spôsobom solitér. Aj keď začínal v lone prvej generácie slovenského filmu ako asistent Vladimíra Bahnu, nepatril k nej, no nepatril ani ku generáciám, ktoré postupne prichádzali podkuté svetovo významnou školou – pražskou FAMU. Celý svoj filmársky život bol mimo prúdu. Možno to spôsobila aj facka, ktorú mu uštedrila politická moc za dokument *Pribetská jar* (1956), v ktorom nastavil krivé zrkadlo mocenskému bačovaniu v jednom roľníckom družstve. Film skončil v trezore, čo pravdepodobne ukončilo aj Lackove ambície. Od tých čias plával vo vodách ľahkých, bezproblémových žánrov a tém. Možno povedať, že natrvalo.

Ján Lacko pri nakrúcaní filmu *Výlet po Dunaji*.

Svojím debutovým hraným filmom *Statočný zlodej* (1958) sa pohyboval na pôdoryse divadelnej hry Ivana Stodolu *Jožko Púčík a jeho kariéra*, ktorú do filmového scenára transformoval Ivan Bukovčan. Film iba zopakoval javiskové postupy iných režisérov, ale to, čo bolo v javiskovej podobe celkom prijateľné, vo filme zmenilo hlavnú postavu na popleteného, neškodného tučmáka. Lacko sa spoľahol na ostrieľaných divadelných hercov (Kroner, Krížiková, Meličková) s dôrazom na ich vycibrenú javiskovú reč. A týmto filmom sa udomácnil vo veselohernom žánri, ktorý bol v tom čase politickou objednávku.

Hoci nakrúcal aj filmy iných žánrov, v povedomí divákov zostal ako režisér veselohier (ktoré boli povinnou jazdou skoro všetkých kolibských režisérov), pretože inými, „občianskymi“ témami a žánrami sa zaradil do šede priemernosti. Treba zdôrazniť, že z tejto šede nevstúpil ani vtedy, keď už nakrúcali Štefan Uher, Peter Solan, Martin Hollý, Stanislav Barabáš, Eduard Grečner, keď sa hlásila o slovo ďalšia pribojná generácia „famákov“ Juraj Jakubisko, Elo Havetta, Dušan Hanák, ktorí v 60. rokoch začali postupne meniť tvár slovenského filmu.

Konjunktúra Lackových filmov spočívala v politickej objednávke, ktorá poukazovala na potrebu napodobniť českú kinematografiu, kde veseloherný žánr od 30. rokov dominoval. Povinnú jazdu v tomto žánri absolvoval aj Paľo Bielik (*V piatok trinásteho*), ale Lacko pri tomto žánri zotrval, pričom úroveň svojho filmu z futbalového prostredia *Skalní v ofsajde* (1960) už neskôr neprekročil. Kráčať si svojimi vyšliapanými chodníkmi. Jeho filmy popri Solanovi, Uhrovi, Hollom, Grečnerovi a potom aj Hanákovi, Jakubiskovi a Havettovi vyznievali anachronicky a prinášali iba čiastkové hodnoty. Po veselohrách, ktoré diváci prijali skôr ako iné žánre, sa Lacko začal udomáčňovať v televízii (napríklad šesťdielny seriál *Miesto v dome*, 1976). Podľa románu svojej matky Anny Lackovej-*Zory* tam nakrútil aj film *Anička Jurkovičová* (1983) v duchu fiktívnych vzťahov Ludovíta Štúra a Anny Jurkovičovej.

Svoje účinkovanie zakončil v dabingu a nikdy sa nepokúsil pridať k snahám generácie 60. rokov ani ju nasledovať. ▲

■ FOTO: archív SFÚ/Margita Skoumalová

Hrozivý konflikt nablízku

► Milan Černák

Filmové týždenníky ako žáner spravodajského filmu sú dnes vzácnosťou. Na Slovensku sa o ne vo svojich zbierkach stará Slovenský filmový ústav (SFÚ), ktorý ich v spolupráci so spravodajskou televíziou TA3 uvádza v jej programe. V mesačníku Film.sk ich čitateľom približuje Milan Černák, ktorý pôsobil ako dramaturg a režisér Spravodajského filmu.

Záveru roka 1956 vládla (nielen) v strednej a východnej Európe jediná téma: maďarské udalosti. Nazývame to tak, pretože jednoznačnejšie pomenovanie revolúcia/kontrarevolúcia – podľa uhla pohľadu – by neobsiahlo tak bezkonfliktne fakty od občianskych domov rozstrieľaných sovietskymi tankami až po komunistov z maďarskej tajnej služby obesených na kandelábroch.

Aj filmový žurnál sa venoval tejto kľúčovej téme: v č. 46 a 47 reagujú „naši robotníci a družstevníci“ na víťazstvo pokrokových síl, v č. 48 nielen Slováci, ale aj Poliaci pomáhajú zničené Budapešti materiálnymi darmi, v č. 49, 50 a 51 uverejňuje *Týždeň vo filme* vlastné reportáže z mesta vstávajúceho z ruín. Poznamenávam, že bratislavskí spravodajcovia ako blízka filmová redakcia zohrali vo filmovom pokrývaní všetkých udalostí významnú úlohu. Hneď v prvých dňoch odišiel do Budapešti odborne aj politicky profesionálne vybavený štáb: redaktor, pôvodom z južného Slovenska, hovoril perfektne po maďarsky, kameramanom bol jeden z najskúsenejších reportérov a šoférom bol vedúci právneho oddelenia podniku (!) – spoľahlivý funkcionár KSS (výsledkom ich práce bol osobitý, samozrejme, ideologicky tendenčný dokumentárny film).

Ďalšou zahraničnopolitickou témou v týždenníku bola anglo-francúzska agresia v Egypte (č. 46) a súboj Adlaia Stevensona s Dwightom Eisenhowerom o post prezidenta USA (č. 49).

Kto si chce doplniť obraz o tom, čím žila spoločnosť pred šesťdesiatimi rokmi, mal by si pozrieť všetky týždenníky. A nájde v nich aj veľa zaujímavého: návrat kúpeľnej atmosféry do Trenčianskych Teplíc, úryvok z koncertu svetoznámeho klaviristu Sviatoslava Richtera, odstraňovanie dunajského vraku potopeného ešte počas vojny, reportáž z chovnej stanice kožušinových zvierat v Badíne či výlov rybníka v Žarnovici – čo rovnako ako šot o vianočných ozdobách a cukríkoch avizovalo blížiacu sa Vianoce. Sviatkami mieru sa stali až neskôr...

Za tých osem týždňov absolvovala Lúčnica dva veľké zahraničné zájazdy: na sever Európy a do Južnej Ameriky. V Rumunsku prišli na to, ako zmraziť víno, a bratislavskí kuchári začali dávať do jedál novú ingredienciu: pivovarské kvasinky, predtým určené iba prasiatkam.

Ešte raz z Rumunska: Cigáni sa prestali túlať po brehoch rieky, „žijú lepšie a spievajú krajšie“ (č. 48). ▲

FILMOVÉ TÝŽDENNÍKY NA TA3 – DECEMBER 2015

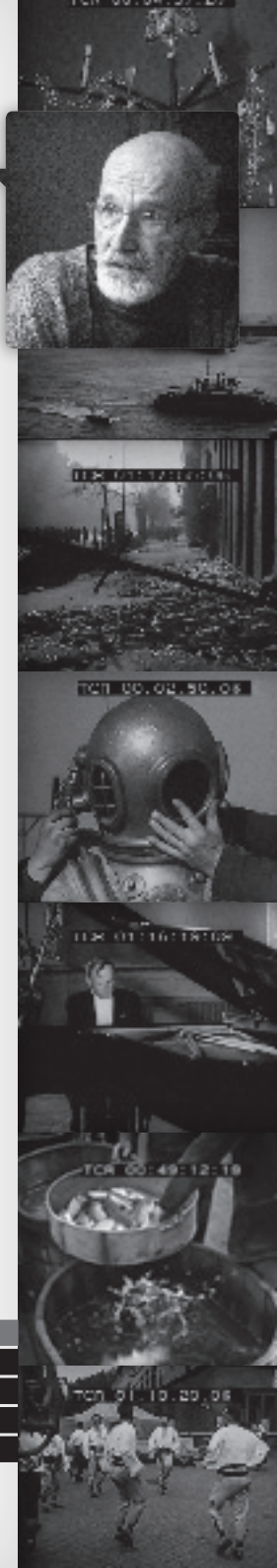
5. 12. – 13.30 hod. – *Týždeň vo filme 45/1956 a 46/1956* (repríza 6. 12. o 15.30 hod.)

12. 12. – 13.30 hod. – *Týždeň vo filme 47/1956 a 48/1956* (repríza 13. 12. o 15.30 hod.)

19. 12. – 13.30 hod. – *Týždeň vo filme 49/1956 a 50/1956* (repríza 20. 12. o 15.30 hod.)

26. 12. – 13.30 hod. – *Týždeň vo filme 51/1956 a 52/1956* (repríza 27. 12. o 15.30 hod.)

Zmena programu vyhradená!

KINO LUMIÈRE V DECEMBRI:

Skvelí Jean-Luc a Jean-Louis

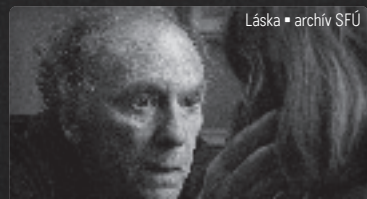
„Čoho sa dokážem vzdat?“ trápi sa hosť nad bohato prestretými švédskymi stolmi, keď sa nechce prepchať delikatesami. Hodokvas sľubuje aj decembrový program Kina Lumière – z filmového „objedania“ však, našťastie, nehrozí ubolený žalúdok ani nekontrolované príberanie.

S chuťou by som si oprášila spomienky na hudobnú komédiu *Žena je žena*. Najslávnejší predstaviteľ francúzskej novej vlny Jean-Luc Godard ju nakrútil len rok po tom, čo celovečerným debutom *Na konci s dychom* stočil kormidlo svetovej kinematografie. Nezabudnuteľné sú scény, v ktorých hrdina krúži okolo jedálenského stola na bicykli. A keď majú Émil a po dieťati túžiaci Angela tichú domácnosť, vedú dialóg cez názvy kníh, ktoré s hnevom vyťahujú z knižnice. Originalitu, sviežosť, odvahu aj drzosť, s ktorou zatriasol pravidlami klasickej filmovej komédie, ocenili Zvláštnou cenou poroty na Berlinale v roku 1961.

Chcel byť básnikom ako jeho otec. Osud rozhodol inak – Bernardo Bertolucci sa stal básnikom pohyblivých obrázkov. Brilantným. Taliansky scenárista a režisér, ktorý si podmanil svet kontroverzným *Posledným tangom v Paríži* či *Posledným cisárom*, ma dostal jedinečnou filmovou ságou *Dvadsiate storočie*. Odpoveď na otázku, prečo sa intelektuál rozhodne slúžiť fašizmu, hľadal už na prahu 70. rokov v *Konformistovi*. Drámou, ktorá mu vyniesla prvú oscarovú nomináciu (za scenár), oslovil (vôbec nie prekvapujúco) široké publikum a dodnes je považovaná za jedno z najlepších diel talianskej kinematografie.

Keď hral zakomplexovaného hrdinu v *Konformistovi*, bol už štyridaťročný Jean-Louis Trintignant hviezdou. Nie pre gloriolu slávy, ale pre herecké majstrovstvo mu Krzysztof Kieślowski o takmer štvrtstoročie neskôr zveril postavu životom sklamaneho a zatrpknutého sudcu v psychologickú drámu *Tri farby: Červená*. Viacvrstvový príbeh (podobstvo) starého muža, odporného záľubou v odpočúvaní svojich susedov, ktorý v živote miloval jedinou ženu (a tá ho zradila), patrí k filmovým klenotom. Prinúti človeka, utahaného zhomom sveta, pristaviť sa a vdychnúť posolstvo filmu vynikajúceho európskeho režiséra. Navyše pohľadí dušu.

Strieborného medveďa na Berlinale, Európsku filmovú cenu a mnoho ďalších vyniesol Trintignantovi hrdina drámy *Láska*. Starý muž, ktorý sa musí starať o manželku v posledných mesiacoch jej života. Minimalisticky nakrútený, strhujúco úprimný film o starobe a umieraní vyniesol kontroverznému režisérovi Michaelovi Hanekemu „len“ dve oscarové nominácie, patrí však k tým, ktoré rozhodne treba vidieť. ▲

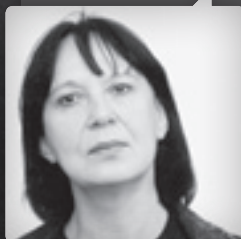
Láska • archív SFU

KINO LUMIÈRE

KINO SLOVENSKÉHO FILMOVÉHO ÚSTAVU

ŠPITÁLSKA UL. 4
BRATISLAVA

odporúča
filmová publicistka,
redaktora denníka Pravda
Jena Opoldusová

DECEMBER 2015

- 3. 12. 1940 **Svetozár Stračina** – hudobný skladateľ (zomrel 26. 2. 1996)
- 5. 12. 1940 **Tibor Lužinský** – scenárista (zomrel 26. 7. 2009)
- 6. 12. 1955 **Daniel Hevier** – básnik
- 8. 12. 1895 **Rudolf Bachlet** – herec (zomrel 27. 11. 1974)
- 9. 12. 1920 **Mikuláš Bugár** – herec (zomrel 19. 7. 2007)
- 11. 12. 1910 **Palo Bielik** – režisér, scenárista, herec (zomrel 23. 4. 1983)
- 11. 12. 1935 **Štefan Halás** – herec
- 11. 12. 1935 **Jozef Kováčik** – zvukový majster (zomrel 7. 9. 2014)
- 13. 12. 1920 **Olga Vronská** – herečka (zomrela 3. 5. 2002)
- 13. 12. 1920 **Jozef Zachar** – režisér, scenárista (zomrel 1. 1. 2013)
- 16. 12. 1930 **Richard Blech** – filmový kritik, historik, publicista
- 18. 12. 1900 **Mária Fábryová** – prvá slovenská filmová herečka (zomrela 20. 7. 1973)
- 19. 12. 1925 **Ludovít Kroner** – herec (zomrel 14. 12. 2000)
- 19. 12. 1950 **Eva Gubčová** – strihačka
- 22. 12. 1920 **Jaroslav Vančo** – kameraman (zomrel 14. 12. 2001)
- 22. 12. 1940 **Braňo Hronec** – hudobný skladateľ
- 23. 12. 1905 **Božena Jakobová** – herečka (zomrela 5. 9. 1990)
- 24. 12. 1925 **Ján Lacko** – režisér (zomrel 24. 6. 1991)
- 24. 12. 1930 **Mária Tarabová** – vedúca výroby (zomrela 2. 8. 2011)
- 26. 12. 1955 **Luboš Midriak** – režisér animovaných filmov
- 30. 12. 1955 **Michal Ruttkay** – režisér

zdroj: Kalendár filmových výročí 2015

▪ Interná publikácia Slovenského filmového ústavu (SFU)

► zostavila **Renáta Šmatláková**

Creative Europe Desk
Slovensko informuje

V rámci podprogramu MEDIA budú v decembri uzávierky podporných schém: Podpora TV vysielania, Výzva EACEA/21/2015 (uzávierka 3. 12. 2015), Kinodistribúcia – selektívna schéma, Výzva EACEA/13/2015 (uzávierka 1. 12. 2015) a Podpora filmových festivalov, Výzva EACEA 16/2015 (uzávierka 17. 12. 2015). Podmienky sa ani v jednej zo schém nezmenili: v prípade podpory festivalov je uzávierka určená pre festivaly, ktoré sa budú začínať medzi 1. májom a 31. októbrom 2016. Tak ako v predchádzajúcej výzve musia festivaly preukázať, že 70 % programu alebo prinajmenšom 100 dlhometrážnych filmov (prípadne 400 krátkych filmov, ak ide o festival krátkometrážnych filmov) je minimálne z 15 členských krajín podprogramu MEDIA; ďalej platí, že 50 % programu musia tvoriť nenárodné filmy. Prípustné sú festivaly hrabaných, animovaných a dokumentárnych filmov, neprípustné sú festivaly s iným audiovizuálnym obsahom (napríklad reklamy, živé prenosy, hudobné videá, videohry, amatérske filmy, nenaratívne audiovizuálne diela) a neprípustné sú aj tematické festivaly (napríklad archeológia, antropológia, medicína, ornitológia, veda, životné prostredie, turizmus, šport a pod.). Veľký dôraz sa v procese hodnotenia kladie na efektívnosť v budovaní publika, špeciálne mladého, prostredníctvom akcií, ktoré sa konajú mimo hlavného termínu festivalu, na decentralizáciu tohto programu a zameranie na publikum, ktoré nie je pre žiadajúci festival kmeňové.

Naša kancelária (podprogram Kultúra) v spolupráci s A4 – asociáciou združení pre súčasnú kultúru a s ďalšími partnermi (Goethe Institut a Európsky kontaktný bod) organizuje 8. a 9. decembra v Pisztorého paláci a v A4 medzinárodnú konferenciu Kultúra a mesto: Sila príťažlivosti. Európski teoretici, kultúrni manažéri, tvorcovia kultúrnych politík, umelci a lokálni politici z Česka, Lotyšska, Rakúska, Slovinska a Slovenska si budú vymieňať skúsenosti a inšpirácie v oblasti kultúrnej politiky a plánovania miest. Ďalšie informácie, podrobný program a možnosti akreditácie nájdete na našej stránke www.cedslovakia.eu, alebo vám ich poskytneme mailom na adrese kultura@cedslovakia.eu.

► vs

► www.csfilm.cz, www.filmpost.cz

Televízia českých a slovenských filmov
Slovenské pondelky 2015

7. 12. 2015 • 20.00 • Pomocník, r. Z. Záhon, 1981, 81 min.

14. 12. 2015 • 20.00 • Dovidenia v pekle, priatelia, r. J. Jakubisko, 1990, 82 min.

21. 12. 2015 • 20.00 • Mŕtví učia živých, r. M. Hollý, 1983, 75 min.

28. 12. 2015 • 20.00 • Prípad Barnabáš Kos, r. P. Solan, 1964, 88 min.

Zmena programu vyhradená!

► Cenu pre najlepšieho režiséra Silver Astora a cenu SIGNIS (Svetovej katolíckej asociácie pre komunikáciu) získal Ivan Ostrochovský za film *Koza* na MFF Mar del Plata v Argentíne (30. 10. – 7. 11.). Snímka získala aj Zvláštne uznanie poroty na 17. MFF Tous Ecrans v Ženeve vo Švajčiarsku (6. – 14. 11.) a ocenenie Strieborná hviezda za najlepšiu réžiu na 14. festivale európskeho filmu Cinedays, ktorý sa konal v Skopje v Macedónii (12. – 21. 11.).

► Dokument *Očami fotografky* (r. M. Mináč) získal Cenu za najlepší dokumentárny film a Špeciálnu cenu festivalu na 13. ročníku Varšavského židovského filmového festivalu (2. – 8. 11.).

► Film Pavla Barabáša *Žiť pre vás* získal Zlatú kameru na Medzinárodnom festivale horských filmov v Grazi v Rakúsku (11. – 14. 11.) aj Grand Prix na 33. Festivale horského filmu v španielskom meste Trello (13. – 22. 11.).

► Koprodukčná snímka *Rodinný film* (r. O. Omerzu) získala Cenu medzinárodnej filmovej kritiky FIPRESCI na 26. MFF v Lublane v Slovinsku (11. – 22. 11.).

► V sobotu 21. 11. vyhlasovali v novej budove SND laureátov 20. ročníka Ceny Nadácie Tatra banky za umenie. Hlavnú cenu v oblasti audiovizuálna tvorba, rozhlas, TV, film získal Jaro Vojtek za réžiu poviedkového filmu *Deti*. V kategórii Mladý tvorca do 35 rokov získal v rovnakej oblasti ocenenie Miro Remo za réžiu dokumentu *Comeback*.

► ZS

NAJPREDÁVANEJŠIE PUBLIKÁCIE A DVD NOSIČE V PREDAJNI SFÚ ► NOVEMBER 2015

► PUBLIKÁCIE

1. František Gyárfáš a Juraj Malíček: **Naše filmové storočie** (SFÚ, Bratislava)
2. Ermanno Olmi: **Rozhovory** (Camera obscura, Příbram)
3. **Ostre sledované vlaky** (NFA, Praha)

► AUDIOVIZUÁLNE NOSIČE

1. DVD **Perinbaba** (SFÚ v spolupráci s denníkom Sme, Bratislava)
2. DVD **Tisícročná včela** (SFÚ v spolupráci so spoločnosťou Dixit, Bratislava)
3. DVD **Záhrada** (Magic Box)

NAJNAVŠTEVOVANEJŠIE FILMY V KINE LUMIÈRE ► OKTÓBER 2015

1. **Mladost** (r. Paolo Sorrentino, Taliansko/Francúzsko/Švajčiarsko/Velká Británia, 2015, ASFK – Projekt 100)
2. **Anton Srholec** (r. Alena Čermáková, Slovensko, 2015, ASFK)
3. **Martan** (r. Ridley Scott, USA, 2015, Barracuda Movie)
4. **Ma ma** (r. Julio Medem, Španielsko, 2015, ASFK – Projekt 100)
5. **Fénix** (r. Christian Petzold, Nemecko, 2014, ASFK – Projekt 100)

OBJEDNÁVKOVÝ KUPÓN FILM.SK NA ROK 2016:

Meno/Firma:

Ulica/Číslo: Mesto/PSC:

Objednávam si:

a) polročné predplatné (6 mesiacov – vychádza 6 čísiel) = 6 €

b) celoročné predplatné (12 mesiacov – vychádza 11 čísiel / v lete vychádza dvojčíslo) = 11€

Platbu za predplatné uskutočním týmto spôsobom:

a) Poštovou poukážkou typu „C“ na adresu: L. K. Permanent, spol. s r.o., poštový priechod 4, 834 14 Bratislava 34

b) Predplatením vystavenej faktúry

IČO/DIČ

KONTAKT: tel. 02/49 11 12 02, fax: 02/49 11 12 09, E-MAIL: zakova@lkpermanent.sk, zakova@predplatne.sk

100
2015

OD KLASIKY PO SÚČASNÉ TRENDY

PROJEKT

ASOCIÁCIA SLOVENSKÝCH FILMOVÝCH KLUBOV
UVÁDZA NAJVÄČŠIU PUTOVNÚ PREHLIADKU
FILMOV NA SLOVENSKU

od **10. septembra**

WWW.ASFK.SK

V KINÁCH A FILMOVÝCH KLUBOCH

1: **KOZA**
Ivan Ostrochovský
Slovensko – Česká republika / 2015

2: **AFERIM!**
Radu Jude
Rumunsko – Bulharsko – Česká republika – Francúzsko / 2015

3: **KLUB BITKÁROV**
David Fincher
USA – Nemecko / 1999

4: **FÉNIX**
Christian Petzold
Nemecko / 2014

5: **OKNO DO DVORA**
Alfred Hitchcock
USA / 1954

6: **MLADOST**
Paolo Sorrentino
Taliansko – Francúzsko – Švajčiarsko – Veľká Británia / 2015

7: **MA MA**
Julio Medem
Španielsko / 2015

8: **VÝCHOD SLNKA**
Friedrich Wilhelm Murnau
USA / 1927

9: **LOVE**
Gaspar Noé
Francúzsko – Belgicko / 2015

10: **ZBRUSU NOVÝ ZÁKON**
Jaco Van Dormael
Luxembursko - Francúzsko – Belgicko / 2015

ORGANIZÁTOR:

SPOLUORGANIZÁTORI:

PODÚJATIE FINANČNE
PODPORIL:

MEDIÁLNI PARTNERI:

Pravda . týždeň Telkáč.sk film.sk : RÁDIO_FM Kinema CITYLIFE.SK

**PREDAJ MESAČNÍKA FILM.SK: KINOKUPECTVÁ A INÉ PREDAJE / Bratislava ► Klapka.sk – predajňa SFU (Grosslingová 4,3) ► Artforum (Kozia 20)
► Ek Libris (Nám. Ľ. Štúra 4) ► Hummel Music (Klobučnícka 2) ► Martinus (Obchodná 2,6) ► Prospero – predajňa DÚ (Jankovcov nám. 12)
► Vratnica VSMU (Svoradova 2) ► PEZINOK ► Artforum FILMOVÉ KLUBY ► Kino Lumiera Bratislava – kino SFU (Špitálska 4)
► FK – Kino Junior Levice ► FK – Kino Strojár Martin ► FK – Kino Fontána Piešťany ► FK – Naoko Trnava**

**SLOVENSKÝ
FILMOVÝ ÚSTAV
SLOVAK FILM
INSTITUTE**

ISSN 1335-8286

12
9 1771335 828003

FILM.SK JE EVIDOVANÝ MK SR P00 EV. Č. BV 947/08

KALENDÁRIUM

► **PREMIÉRY**

DISTRIBÚCIA

ROZHOVOR

PUBLIKÁCIE

► **TÉMA**

FILMOVÉ NOVINKY

FESTIVALY

► **RECENZIA**

PROFIL

OHLASY

REBRÍČKY

A JUBILEÁ